

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

De cohibenda ira

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1372)

οιδῶν πρὸς εἰρήνην καὶ φλεγμῶν πρὸς σάματι δὲ παλαιῶν καὶ
 παλαιῶν καὶ ἀέλιον τῆς ψυχῆς, οὐδὲ χαῖρον, ὅσδε δὲ
 λυποῦμενον, ὅσδε δὲ φοβούμενον. καὶ καλῶς Ὀμηροῦ, εἰπὼν,
 Τοῦ δὲ ἀγαθοῦ οὐτ' ἀφ' ἑπέταυ χροῶς, οὐδέ τι λίλυ
 Ταρβῆ, τὸν φόβον οὐκ ἀφίλεν, ἀλλὰ τ' ἀγρὸν φόβον
 ἵπας ἀδρῖα μὴ ἀπόσια, καὶ παρὰ λεότης μὴ δρασύτης
 γήταυ. διὸ καὶ παρὰ τῆς ἡδονῆς, τὴν ἀγρὸν ἀφαιρέτεον
 ἐπιθυμίαν, καὶ παρὰ τῆς ἀμύνας, τὴν ἀγρὸν μισοποιήσαν.
 οὐτῶ γὰρ ὁ μὲν οὐκ ἀνάληθες, ἀλλὰ σώφρων· ὁ δὲ δίκαιος,
 οὐκ ὠμὸς ὅσδε πικρὸς ἔσται. τῶν δὲ παθῶν πρῶτα πασῶν ἀ-
 ναρεθέντων, εἰ καὶ δυνατὸν ἔστιν, εἰ πολλοῖς ἀργότερος ὁ
 λόγος καὶ ἀμειλίτερος, ὡς παρὰ κυβερνήτης, πρῶτα μάλισ-
 τ' ἐπιλιπόντος. ταῦτα δὲ ἀμέλει καὶ οἱ νομοθέται σιωδόν-
 τες, ἐμβάλλουσιν εἰς τὰς πολιτείας καὶ φιλοτιμίαν καὶ ἱ-
 λων παρὰ ἀλλήλους. παρὰ τοῖς πολεμίοις καὶ σάλπιγγι
 καὶ αὐλοῖς ἐπεγείρουσι καὶ αὐτοῖσι δὲ θυμοειδῆς καὶ μάχ-
 μον. οὐ γὰρ μόνον εἰ ποιήμασιν (ἢ φησὶν ὁ Πλάτων) τὸν τε-
 χνίτιον καὶ δικηρωμένον ὁ μουσολήπιος καὶ κατὰ χροῶς
 ἀποδείκνυσι γελῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς μάχης δὲ παθη-
 πικρὸν καὶ δὲ ἐπιθυμίας ἀνυπόστατον ἔστι καὶ ἀήθητον. ὁ καὶ
 τοῖς θεοῖς Ὀμηροῦ ἐμποιοῦν φησὶ τοῖς ἀιδεστέοις, (ὡς εἰ-
 πὼν, - ἐμπνέσει μένος μέγα ποιμήνι λαῶν. καὶ, Οὐχ
 ὄν' ἀνέθε θεοὶ πάδε μάνεται) κατὰ τὸ ὄρημα τῶν λο-
 γισμῶν καὶ ὄχημα δὲ πάθος παρὰ τῆς ἡδονῆς. αὐτοῖς γὰρ μὲν
 τοῦτοις ὅσδε ἔστι, πολλάκις μὲν ἐπαίνοισι τοῖς νέοις παρὰ
 μῆτρας, πολλάκις δὲ νουθεσίαις καὶ ἀποτίνας. ὦν τὰ μὲν ἐ-
 πεταυ, δὲ ἡδεσθαι, τὰ δὲ λυπεῖσθαι. καὶ γὰρ ἡ νουθεσία καὶ
 ὁ φόβος ἐμποιοῦν μετανοίας καὶ ἀγνῶν, ὦν δὲ μὲν λύπη
 τὰ γήρει, δὲ φόβος ἔστι καὶ τοῦτοις μάλιστα χροῶντα παρὰ
 τῆς ἐπιθυμίας. ἢ καὶ Διογῆνης, ἐπαυνομένου Πλάτωνος,
 Τί δὲ ὁ κείνος (εἶπεν) ἔχαστον, ὅς τοσούτον χροῶν φι-
 λωσοφῶν, οὐδένα λελύπηκεν; οὐ γὰρ οὕτως τὰ μαθήμα-
 τὰ φαῖνται αὐτῷ (ὡς ἔλεγε Ξενοκράτης) λαβῶς εἶναι φιλοσο-
 φίας, ὡς τὰ πάθη τῶν νέων, ἀγνῶν, ἐπιθυμίας, μετανοίας,
 ἡδονῆς, λύπης, φιλοτιμίας· ὦν ἐμμελῆ καὶ σωτήριον ἀ-
 φῶ ἀποτόμος ὁ λόγος καὶ ὁ νόμος, εἰς τὴν παρὰ τῆς ἡδονῆς
 ἔδον ἀνίστασθαι καὶ τῆσιν τὸν νέον. ὥστε μὴ κακῶς εἰπεῖν τὸν
 Λάκωνα παιδαγωγὸν, ὅτι ποιήσῃ τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς
 ἡδεσθαι καὶ ἀρδεσθαι τοῖς ἀγροῖς, οὐ μείζον οὐτὲν ἔστιν
 ὅσδε καλλίον ἀποφῶναι τέλος ἐλδοτέρω παρὰ τῆς ἡδονῆς
 παιδείας.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
 Πρὸς ἀνομιλίαν.

Αλάς μοι δοκῶσιν, ὦ Φουδαῖε, ποιεῖν
 οἱ ζωγράφοι, ἀφ' ἑξῆς τῶν ἔργων τῶν
 ἢ σωτελεῖν, ἢ πικροποιῶντες· ὅτι τ' ὄντι
 αὐτ' ἀφιστάντες, τῆ πολλῆς κρίσεως ποιῶ-
 σι καμῶν, καὶ μᾶλλον ἀποτομήν τ' ἀφ' ἑξῆς
 μικρὸν ἀφιστάντες, ἢ ἀποκρίσθαι δὲ σωτῆρας καὶ δὲ σωτήρας.

A Animusenim nimio dolore aut gaudiocorreptus, similis est corpori affluxu humoris alicuius superuacancitumenti atq; inflammato, non ipsum gaudium aut dolor. Et præclarè Homerus his verbis, *Semper at est forti color idem: nec grauis illum Pertentat metus:* non metum ademit, sed nimium metum: ut fortitudo non in uacordia, aut fiducia in temeritate abeat. Sic etiam circa voluptate nimia cupiditates, & in vindicandis flagitiis nimium in malos odium tollantur: & habebis temperantem, qui tamen non omnis sensus voluptatum sit expertus, iustumq. citra seuitiam & acerbitate. Adde, q. si omnino euelli ex animis affectus possint multorum: eorum ratio hebetior fieret atq; ociosior. sicut gubernator vento cessante non admodum habet quod agat. Atq; hæc, ut apparet, obseruantes legum conditores, in ciuitate ambitione æmulationemq; excitat: aduersus hostes autem tubis etiam actibus instigant, augentq; irarum ardores & pugnant cupiditatem. Non enim in poetis duntaxat, sicut est apud Platonem, artifex & accuratissime formatus, ridiculus esse ostenditur ab eo qui fuerit diuino Musarum instinctu impulsus: sed in præliis etiam animo concitati ac furore correpti subsisti superarique nequeunt. qualè instinctum Homerus ait à diis homini inseri.

Sic ait, atq. duci per magnas flamine vires Inseruit. - & rursus: *Non absque instinctu furit hic ita numinis.* - nimirum q. dii quasi incitamentum & vehiculum quoddam rationi affectum apponant. Ipsos aded illos, contra quos nobis est sermo, videmus in eo esse, ut se penumero & laudando adolescentes excitent atq; propellant, & castigando coerceant: quorum alterum delectatio, alterum dolor subsequitur. correctio enim & reprehensio penitentiam pudoremque inculcit: quorum prius dolorem, posterius metum genus habet: iisq; maxime ad castigandum uertitur. Vnde etiam Diogenes Platonem laudantibus quibusdam dixit: Et quidnam ille habet tanto opere prædicandum, qui tanto philosophatus tempore, neminem dolore affectit? Non enim tam rectè cum Xenocrate dixeris, mathematicas disciplinas esse anfas philosophiæ: quàm hoc, affectus istos uerecundiam, cupiditatem, penitentiam, voluptatem, dolorem, anfas esse adolescentium: quas saluari atq; concinna opportunitate ratio & lex apprehendentes, eos cum profectu in rectam perducant uiam ut non malè professus fuerit Laco ille pædagogus, effecturum se, ut puer gaudeat honestis, ac molestè ferat turpia. quo liberalis institutionis sine neque maior potest vllus, neq; pulcrior nuncupari.

PLVTARCHI
 De cohibenda ira Dialogus.

SYLLA. Rectè mihi, Fundane, facere videntur pictores, qui opera sua, priusquam ea absoluat, per interualla temporis contemplatur. ita enim abducto ab iis paulisper visu, sæpius iudicium reuocantes, etiam exigua discrimina obseruando attingunt, quæ cõtinenti inspectione & cõsuetudine quotidiana occultarentur.

Nobis autem quandoquidē non licet ut aliquādiu a nobis ipsi digrediamur, nostrive sentiendi faciamus aliquā intercapedinem: (quod ipsum efficit potissimū ut sui quisq; peior sit q̄ aliorum iudex) proximum est, ut interdum amicos cōueniamus, iisq; nos praebeamus considerādos. non an celeriter consenuerimus, aut corpus melius peiusve sit affectum: sed an moribus nostris tempus boni aliquid addiderit, aut vitii ademerit. Ego itaq; anno reuersus Romam secundo, ac quintū hunc tecum degens mensem, felicitate naturae tuae reputata nō admodum mirabile duxi tantum virtutum tuarū esse factum incrementum. sed mihi animaduertenti vehementiam illam tuam, & ad irascendū effervescentiam ita placatam, & rationi obedientem atq; mansuetam redactam, subiit ad animū dicere:

Proh superi, verē quā multo mollior hic est!

Atque haec mollitudo non ignauiam, non dissolutionem, sed instar subactae cultura terrae leuitatem quandam & profunditatem ad agendum efficacē habet, loco pristinae illius incitationis ac celeritatis. Vnde liquet, iracundiam non ob decentē aetatis vigorem, neq; fortuito elanguisse, sed rationibus quibusdam bonis procuratam fuisse. Sanē (ut verum tibi dicam) cum Eros socius nobis haec nunciaret, suspicabar eum non quae adessent, sed quae decerent praeclaros homines beneuolentia adductū suo testimonio tibi tribuere. tamen, ut nosti, alias per suaderi sibi nequaquam sineret, ut in gratiā alicuius de sententia sua decederet. Nunc a. & illum crimine falsō dicti testimonii absolui: & tu, profectōne ocium praebente, expone nobis tuam quasi medicam curationem, qua vsus animum ita probē frānatū, simplicem, rationiq; obtemperantem reddideris. FVND. Caue amicissime Sylla, ne ipse quoq; amore nostri in aliqua rerū nostrarum allucineris. Eroti enim, cui ipsi quoq; non raro animus suo loco non manet, neq; Homericam illam seruat obedientiam, sed odio malorum asperius effertur, par est nos mansuetiores fuisse visos, quomodo in musicis descriptionibus quaedam de infimis fides aliarum respectu summā habentur. SYL. Neutrum horum factum est, Fundane. Sed age, in gratiam nostram fac quod petii. FVND. Equidem praeclare dictorum Musonii, quae memoria tenemus, vnum hoc est Sylla, Eos qui salui esse velint, ita viuere debere ut perpetuō curētur. Non enim, puto, ratio curationi morbi ita est adhibenda, ut vsurpatur elleborus: sed animo percepta doctrina inherere debet, iudiciaq; cōtinere & custodire. Quippe vis rationis nō medicamenti est, sed salubris alimentū similis, quae nobili indoli familiaris vsu facta probum inducit habitū. Caeterum admonitiones & castigaciones, quae vigentibus animi turgentibusq; accommodantur motibus, xgrē & vix efficiunt quicquam: nihilo vtiliores odoratis rebus, quae prostratos comitiali morbo excitāt quidem, non tamen morbo liberant, Quamquam alia quidē animi perturbationes etiam quo tempore vigent, vtcunq; concedunt, & admittunt rationem extrinsecus in animam opitulandi causa venientem. Excandescencia nō, ut ait Melanthius,

Migrare coacta ratione malas res agit:

sed eiecta prorūsus, & exclusa. & perinde ac qui se vna cū domo incendunt, omnia quae intus sunt tumultus fumi, & strepitus plena facit: nihil ut eorū quae cōducūt videri audiriue possit. itaq; facili⁹ in tēpestare & alto mari nauis vacua aliūde gubernatorē recipiet,

A ἐπεὶ ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὸν αὐτὰρ ἄλλο χρόνου παρελθόντων εἰς ἡρόδοτον, καὶ ἀναστῆσαι τῆς σιωπῆς τὴν ἀσπίδα, ἀλλὰ τὸ ἐστὶ τὸ μάλιστα ποιῶν ἕκαστον αὐτῶν φαυλοτέρῳ κριτικῇ ἢ ἑτέρῳ, δρότερον αὐτῶν εἶναι τοῖς φίλοις ἐφορᾶν διὰ χρόνον, καὶ παρέχον ὁμοίως ἐκείνοις ἑαυτὸν, ἐκ εἰ γέρον γέροντα χυ, καὶ ὁ σῶμα βέλιον ἢ χεῖρον ἐγίγνετο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον καὶ ὁ ἦθος ἐπισκοπεῖν, εἰ πὶ χρόνον ὁ χρόνος παρῆρθεκεν, ἢ τὸ φαύλων ἀφῆρθεκεν. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἐπὶ αὐτῶν ἀφῆρθεκεν εἰς Ρώμην δδύτερον, σιωπῶν δὲ σοὶ μὲν αὐτοῖσι πέμπτον, ὁ μὲν δὲ ὑπερχόντων διὰ φιλοῖα ἀγαθῶν ἐπίδοσιν γέροντα ἑσάυτην καὶ αὐξήσιν, οὐ πᾶν γαμασὸν ἠγούμαι. ὁ δὲ σφοδρὸν ἐκείνο καὶ ἀναπνεύον παρῆρθεκεν ὁρᾶντί μοι παρῆρθεκεν καὶ χεῖρον ἢ ἡγεμονίῳ γέροντα, ἐπέρχεται παρῆρθεκεν τὸν θυμὸν εἰπεῖν, ὁ πόποι, ἢ μάλα δὴ μάλα κατέργετο αὐτῇ δὴ ἢ μάλα κατέργετο ὁρᾶν, ὁ δὲ ἐκείνο, ἀλλ' ὡς ἄρ' ἢ κατ' ἐργασμένην ἢ ἀφῆρθεκεν καὶ βάλος ἐνεργῶν ἐπί τῆς παρῆρθεκεν ἐγίγνετο αὐτῇ τῆς φρεσὸς ἐκείνης καὶ τῆς οὐχὺ τῆς. διὸ καὶ δὴ ἡδὸν ἐστὶν οὐκ ἀφῆρθεκεν ἡμῶν δὴ ἢ ἡλικίας ὁ θυμοφθόρος, ὁ δὲ αὐτομάτως ἀπομύρθη ὁ μύρον, ἀλλ' ὡς ἄρ' ἢ ἡλικίας ἡλικίας ἡλικίας ἡλικίας καὶ τοῖς (ὁ γὰρ ἀληθὲς εἰρήσεται παρῆρθεκεν σὲ) ταῦτα ἡμῶν ἔρωσ ὁ ἔταμος ἀπαγγέλλων, ὑποπίστω ἡμῶν, τὰ μὴ παρῆρθεκεν, παρῆρθεκεν ὁ παρῆρθεκεν εἶναι τοῖς καλοῖς καὶ καλοῖς, διὰ ἡμῶν ὁ μύρον καὶ παρῆρθεκεν, ὡς οἶδα, οὐδαμῇ πιθανὸς ὡν τὸ παρῆρθεκεν ἢ ἡλικίας τὸ δοκῶντος. ἀλλὰ νῦν ἐκείνο τὸ ἢ ἡλικίας ἀφῆρθεκεν, καὶ σὺ, τὸ ὁδοποιίας ἡλικίας διδύσης, ὡς περὶ ἀφῆρθεκεν πᾶσα αὐτοῦ διέλεγε ἡμῶν, ἢ χροσάμυρος, οὕτως ἡλικίας καὶ ἀπλοῦ καὶ ὡς λόγῳ παρῆρθεκεν καὶ ὑπῆρθεκεν ἐποίησεν τὸν θυμὸν. εἶπα οὐκ οὐχὺ τῆς, ὡς παρῆρθεκεν Σύλλα, μὴ καὶ αὐτὸς ἡλικίας καὶ φιλοῖα τῆς παρῆρθεκεν παρῆρθεκεν ἢ ἡλικίας ἡλικίας, ἔρωσι μὲν γὰρ ὁ δὲ αὐτῶν πολλὰ καὶ ἔχωσι καὶ χεῖρον ἐπὶ τῇ ὁ μύρον **D** πείσῳ μύροντα τὸν θυμὸν, ἀλλὰ βραχυτέρῳ ἢ ἡλικίας ἡλικίας, εἰς ὅσον παρῆρθεκεν ἡμῶν φαυλοῦς, κατὰ περὶ ἐν ἀφῆρθεκεν μύροντα μέλα βολαῖς ἡλικίας πῆρες παρῆρθεκεν ἡλικίας, τὰ τῶν ἡλικίας ἡλικίας ἡλικίας. ὁ δὲ παρῆρθεκεν ἡλικίας, ὡς Φουκιδάει, ποίει ὅσον λέγω χεῖρον ἡλικίας ἡλικίας. καὶ μὲν ὡν γε μεμνήμεθα Μουσωνίου καλῶν, ἐν ὅσῳ ὡς Σύλλα, ὁ δὲ δεινὰ εἰς ἡλικίας βιοῦν τοῖς ὁ δὲ ἀφῆρθεκεν μέλλοντα, ἢ γὰρ ὡς ἐλλέβορον (οἶμαι) δεῖ ἡλικίας ἀφῆρθεκεν σιωπῆ φέρειν τὰ νοσήματα τὸν λόγον, ἀλλ' ἐμμένοντα τῇ ψυχῇ, σιωπῆ τῆς καὶ φουκιδάει. φαρμάκῳ γὰρ ὁ δὲ εἰσὶν ἀλλὰ σίπτοις ὑγεινοῖς ἢ διῶαμις αὐτῶν, μὴ ὑγείας ἔξιν ἐμποιῶσα χροσάμυρος οἷς αὐτῶν ἡλικίας σιωπῆς. αἱ δὲ παρῆρθεκεν ἀφῆρθεκεν τὰ πᾶσι καὶ οἰδιώτα παρῆρθεκεν καὶ νοσήματα, ἡλικίας μὲν αὐτοῖσι καὶ μύρον, ὁ δὲ τῶν ὁ σφραγῆς ἀφῆρθεκεν, αἱ τοῖς ἐπιληπτικῶν ἐγίγνετο κατὰ πῆρθεκεν, ὁ δὲ ἀφῆρθεκεν ἀφῆρθεκεν τῶ νοσήματος. ὁ μύρον ὅσον μὲν ἀλλὰ καὶ παρῆρθεκεν ἀφῆρθεκεν, ἀφῆρθεκεν ὑπῆρθεκεν, καὶ παρῆρθεκεν βοήθῳτα ἡλικίας ἐξῆρθεκεν εἰς τῶν ψυχῶν. ὁ δὲ θυμὸς οὐχ, ἢ φησὶν ὁ Μελέτιος, τὰ δεινὰ παρῆρθεκεν τῆς φρένας μελοκίσας, ἀλλ' ἡλικίας τελεῖως καὶ ἀποκλείσας, ὡς ἄρ' οἱ σιωπῆ **F** παρῆρθεκεν εἰσὶν τῆς οἰκίας, πᾶντα παρῆρθεκεν καὶ καπνοῦ καὶ φουκιδάει μετὰ ποίει τὰ ὁ δὲ, ὡς τε μὴ τὸ ἰδεῖν μὴ τὸ ἀφῆρθεκεν τῶ ἀφῆρθεκεν. διὸ μᾶλλον ἐν χροσάμυρος καὶ πελάγει ναὺς ἡλικίας ἀφῆρθεκεν κυβερνήτῳ ἐξῆρθεκεν, ἢ

πρὸς δὲ λέγει λόγον ἀλλότριον αἰδέσθαι ἐν θυμῷ καὶ ὀρ-
 γῇ σαλδίων, αἰ μὴ παρέσθαι ἀσμένον ἔχῃ τὸν οἰκεῖον λογ-
 σμῶν. ἀλλ' ὡς ἂν οἱ πολιορκίαι πρὸς δειχόμενοι σωάρονται
 καὶ πρὸς ἀπέναντι τὰ χεῖρα, ὡς ἔξωθεν ἐλπίδας ἀπε-
 γράφτες, οὕτως μάλιστα δεῖ τὰ πρὸς τὸν θυμὸν βοηθήματα
 πόρρωθεν λαμβάνονται ἐκ φιλοσοφίας, καὶ ἀκαχμίσειν εἰς
 τὴν ψυχὴν ὡς, ὅταν ὁ τῆς χρείας ἀφίκηται χαρῆς, μὴ
 ῥαδίως παρεισάγῃ διωπισμῶν. ὅσα δὲ γὰρ ἀχρῶν τῆς ἐκ-
 τὸς ἢ ψυχῆς ἀπὸ τὸν γόρυβον, αἰ μὴ κατὰ τὸν κελύφην ἐν-
 δθεν ἔχῃ τὸν αὐτῆς λόγον ὅξέως δειχόμενον, καὶ σωίειν
 τῆς πρὸς ἀγγελομένων ἕκαστον. ἀκρίστα δὲ, τῆς μὲν ἡρέ-
 μα καὶ πρὸς ἀσθενεῖν καὶ ἀφρονεῖ, πρὸς δὲ τοῖς ἐπι-
 στήμοις βραχύτερον ἐρεθίζεται. καὶ γὰρ Ἰσχυρῆ φανος καὶ
 αὐθάδης καὶ ὀλως ὑφ' ἑτέρου ὁ θυμὸς δεσπότης ὢν, ὡς-
 τὸν ὀχυρὰ τυραννίς, ὅξ ἑαυτῆς ἔχῃ ὀφείλει σωίειν καὶ
 συγγενὲς δὲ καὶ ἀλῶν. ἢ μὲν οὖν σωίειν τῆς ὀργῆς, καὶ
 δὲ πρὸς κρούειν πολλάκις, ἔξιν ἐμποιεῖ πονηρῶν τῆ ψυχῆ,
 ἢ ὀργιστῆρα καλοῦσιν, εἰς ἀποχολίαν καὶ πικρίαν καὶ
 δεσπότην τελευτῶσαι, ὅταν ἐλκῶδης καὶ μικροθύτος ὁ
 θυμὸς γῆται καὶ φιλαίπιος ἔστω τῆς τυχόντων, ὡς σὶ δὴ-
 ρος λεωτῆς καὶ ἀσθενῆς ἀναγαρῶν ἀσμένιος. ἢ δὲ πρὸς ἀπὸ
 μα τῆς ὀργῆς ἐπιστήμῃ καὶ πείζουσα κείσιν, οὐ δὲ παρὸν
 ἰάται μοῖον, ἀλλὰ καὶ πρὸς δὲ λιπὸν ἔστωνον ποιεῖ καὶ δε-
 πατῆ τὴν ψυχῆν. ἔμοιγ' οὖν σωίειν δὲ ἢ τῆς ἐπιστήμῃ
 πρὸς ὀργῆν, δὲ τῆς ὀργῆς πατῆν, οἱ δὲ πρὸς τὸν ὡσα-
 μῶν Λακεδαιμονίους ἀπτήτοις εἶναι δοκίμους, ὅσδε μάλιστα
 ὑστερον ἠπτήθησαν ἔστω αὐτῆς μάχην. φρόνημα γὰρ ἔχον
 ὡς κρατεῖν ἐστὶ τὰ λογισμῶν. ἔωρων δὲ οὐ μόνον ψυχρῶ κα-
 τὰ σκεδαννυμῶν λήγουσαν ὀργῆν, ὡς Ἀριστοτέλης ἰσχυρη-
 κεν, ἀλλὰ καὶ φόβου πρὸς ἀσθενῆτος ἀποσθεννυμῶν. καὶ
 ἢ Δία χαρῆς ἐπιγνομένης ἀφνω, καὶ Ὀμηρον, ἰατήν
 καὶ διεχύθη πολλοῖς ὁ θυμὸς. ὡς τῆ μοι παρῆσατο, μὴ πρὸν
 τελεῖς ἀσθενῆτον εἶναι τοῖς γε βουλομένοις δὲ πάθος. ὅσα δὲ γὰρ
 πρὸς ἔχῃ μεγάλας αἰεὶ καὶ ἰσχυρῆς, ἀλλὰ καὶ σκώμμα καὶ
 παιδιὰ, καὶ δὲ γελᾶσαι ἴνα καὶ δὲ ἀφρονεῖν, καὶ πολλὰ
 τῶν ὀργῆς, πολλοῖς εἰς ὀργῆν κατῆσπον. ὡς τῆ ἢ Ἐλένη τὴν
 ἀδελφιδὴν πρὸς ἀσθενῆτος, Γαρτῆνε μακρὸν δὲ μὴ-
 κος ἢ λέκτρα χροῖου, παρῶξιν εἰπεῖν, Ὀψὲ γε φρονεῖς
 δὲ, τότε λιποῦσ' ἀσθενῆτος δόμοις. καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Καλ-
 λιμαθῆς, εἰπὼν, τῆς μεγάλης κύλικος πρὸς ἀσθενῆτος, Ὀ
βούλομαι πῶν, Ἀλέξανδρε, Ἀσκληπιοῦ δειδῶναι. κατὰ τὸν
 οὖν τὴν φλόγα δριζὶ λαγῶν ἀσθενῆτος καὶ ἀσθενῆτος
 καὶ σφραγῆται, ῥαδίον ἐστὶν ἐπιγρῆν. εἰ δὲ ἐπιγρῆται τῆ
 πρὸν καὶ βάρους ἔχοντων, ἰσχυρὸν διεφθῆρε καὶ σωίειν ὑψηλὸν
 ἢ βάρους τεκτόνων πόνον, ὡς φησὶν Ἀισχύλος. οὕτως ὁ πρὸν
 μὲν πρὸς ἀσθενῆτος, ἐν πρὸν καὶ τῆ μικρὸν ἐκ πῆνος λαλίας καὶ
 βωμολογίας σφραγῆται ὅταν κατῆσπον καὶ ἀσθενῆτος,
 οὐ μεγάλης δεῖται πρὸς ἀσθενῆτος, ἀλλὰ πολλάκις αὐτῶν
 ὅσα σωίειν καὶ κατῆσπον κατῆσπον. καὶ γὰρ δὲ πῶν ὁ μὴ
 πρὸς ἀσθενῆτος ὕλην, ἔσθεσε, καὶ ὀργῆν, ὁ μὴ ἀφρονεῖν ἐν πρὸν
 καὶ μὴ φουρήσας ἑαυτὸν, ἐφουλάτῃ καὶ κατῆσπον. ἐκ ἡρεσκῆν οὖν
 μοι, καὶ τὸν ἄλλα χεῖρα λέγων καὶ παραμῶν ὁ Γεράνουμος,
 ἐν οἷς οὐ φησὶ γνομένης ἀλλὰ γεγνημένης καὶ οὐσης ἀσθενῆτος
 ὀργῆς εἶ) δὲ δὲ τῆς. οὐδὲν γὰρ οὕτως τῆ παθῶν συλλεγόμε-
 νον καὶ ἀσθενῆτος ἔχῃ τὴν γῆρας ἐμφανῆ καὶ τὴν αὐξήσιν.

quàm homo ira feruens atque fluctuans alienam
 admitcat orationem, si suam intus rationem non
 habeat præparatam. Sed quemadmodum qui ob-
 fidionem expectant, desperatis externis auxiliis
 intrò necessaria congerunt atque deponunt: ita
 maximè oportet quæ aduersus iram faciunt, emi-
 nus è philosophia desumta in animum comporta-
 re. Quippe non facile facultas dabitur ea inferen-
 di cum eorum vsum tempus postulabit. Non e-
 nim audit ob tumultu tunc anima quæ foris sunt,
 nisi intus suam rationem habeat quasi moderato-
 rem, quæ celeriter accipiat & intelligat singulas
 exhortationes: ac si audiat etiam, placidè dicta
 contemnit: asperius si quis instet, iritatur. Etenim
 animus superbus, contumax, omninoque ab alio
 difficulter se moueri sinens, veluti munita tyran-
 nis, necesse est vt in se habeat, domesticumque sit
 id, quod debet opprimi. Proinde continentes iræ,
 & crebræ offensæ, habitum animo ingenerant
 malum, qui iracundia dicitur, ac in leuitatem sto-
 machandi, acerbicatem, morositatemque definit:
 quando exulceratus animus minimas ob res do-
 lorem concipit, & quæuis etiam vilia culpat, ab iis
 ferri instar tenuis atque mollis lancinatus. At iu-
 dicium illicò iras inhibens atque reprimens, non
 in præsentia tantum medetur, sed in posteru quo-
 que firmum facit animum & affectionum secu-
 rum. Mihi quidem bis terve iram continenti id v-
 fu venit quod olim Thebanis: qui cum primùm
 Lacedæmonios antè inuictos creditos pulissent,
 nullo vnquam deinde ab iis victi sunt prælio. Sic
 & ipse fiduciam animo concepi, posse iram ratio-
 ne superari. Vidi autem non modò frigida affusa
 iram sedari, vt Aristoteles narrauit: sed & metu
 oblato exstinctam, & subito etiam mehercle gau-
 dio delinitum (vt est apud Homerum) multis pa-
 catumque animum. Ita in hanc veni sententiam,
 iis qui operam nauare velint, iram non esse incu-
 rabilem. Nam ne initia quidem semper habet
 magna & valida. cum & dicitur, & iocus, &
 risus, & nutus, & multa id genus alia multis iræ
 causa fuerint. vt Helena confobrinam suam com-
 pellans,
Electra longo sanè virgo tempore,
 ita iritauit, vt ea responderet:
Serò sapiis, olim turpiter ades deserens.
 & Alexandrum Callisthenes, cum diceret magno
 circumlato calice, Nolo poculo Alexandri hausto
 Æsculapio opus habere. Sicut ergo flammam pi-
 lis leporis, ellychnio, aut paleis accensam facile est
 inhibere: vbi verò solidas ac crassas res corripuit,
 E celeriter absumit
Sublime fabrorum se subiiciens opus,
 vt ait Æschylus. ita qui iram ab initio animad-
 uertit, sensimque intelligit eam à sermone ali-
 quo aut promiscua scurrilitate incensam fuma-
 re, is non magno opus habet labore, sed plerun-
 que ipso silentio & contemptu oppressit. vt enim
 ignem exstinguit qui materiam ei non suggerit:
 ita iram præcauet & arceat, qui eam initio non a-
 lit, neque sese inflat. Quare tametsi multa alia
 vtiliter dixerit atque docuerit Hieronymus, mi-
 hi tamen hoc eius dictum non probatur, quòd i-
 ræ non nascens, sed iam natæ atque existen-
 tis, ait, ob celeritatem esse sensum. cum nulla a-
 nimi perturbatio alia collecta & exagitata tam
 conspicuum habeat ortum atque incrementum.

Atque
 ditio
 De
 lent
 tis ve
 terce
 uiffet
 heme
 A
 voce
 fuetu
 contra
 dum
 quæ d
 prime
 ei iube
 plum
 more
 Nam
 ire, ca
 que a
 neque
 Nil
 & per
 dolor
 magis
 eunt. E
 mus, au
 quiete
 quali m
 ne cad
 dimus au
 Non en
 demus, n
 tum, n
 bus, & am
 in diis, b
 i Thamy
 Arri
 Romp
 & Pandar
 Confr
 Xertes a
 ad montem
 tangens ven
 magnos & i
 re deturb
 ta ridicula
 odio est & c
 hee confide
 cinz aduer
 lis (quomo
 obferuare
 cipio, sicut
 sum a r esse
 lima fructu
 colorem, in
 dam eius aff
 modu indig
 abalienatus
 xore & filia
 sed & vocem
 ipse in quold
 ira neq; mon
 tiā, neq; in co

Atque hoc peritè docuit Homerus, Achillem au-
dito sermone subito corripit dolore faciens:

Dixit. at hunc nubes circumdedit atra doloris.

lentè autem irascentem Agamemnonem, ac inul-
tis verbis inflammatum. quæ si quis ab initio in-
tercepisset, non in tantam magnitudinem excre-
uisset iurgiū. Itaq; Socrates quoties sentiret se ve-
hementius commotū aduersus amicorū aliquem,

*Antè fluctum subiens maritimum aliquod promon-
torium,*

vocem remittere solebat, vultu renidere, & man-
fuetius obtueri: vergendo in diuersam partem, &
contrarios perturbationi motus instituendo inui-
ctum erectumq; seruans. Est enim, amice, prima
quædam excandescentiæ, tanquam tyranni, op-
primendæ ratio, non parere, neque obtemperare
ei iubenti vociferari, toruum tueri, cædere sei-
psum: sed quiescere, neque affectum morbi in
morè intentionem iactatione & clamore facere.
Nam amatorix quidem actiones, vt comesatum
ire, cantare, fertis ianuam ornare, habent vt cun-
que alleuationem aliquam neque inelegantem
neque rudem,

Nil clamans quis vel cuius veniam, oscula amice

Fixi. ni licet hoc, flagitiosus ego.

& permiffi in luctu fletus atque eiulatus, multum
doloris vnà cum lacrymis educunt. Ira autem
magis etiam accenditur iis quæ irati agunt ac di-
cunt. Ergo optimum est vt placidè nos continea-
mus, aut fugiamus, occultemusque nos, & in
quietem tanquam portum confugiamus, vbi iræ
quasi morbi comitialis accessionem præsensimus:
ne cadamus, aut in alios potius incidamus. Inci-
dimus autem potissimum & sæpissimè in amicos.
Non enim omnes amamus, non omnibus inui-
demus, non omnes metuimus. Soli iræ nihil in-
tactum, nihil inaccessum est. irascimur & hosti-
bus, & amicis, liberis, parentibus, atque adeo et-
iam diis, bestiis, anima carentibus, instrumentis,
vt Thamyris

Auro illigatum cornu rumpens,

Rumpens harmoniam tendididis lyra.

& Pandarus sese exsecrans, nisi arcū combureret
Confractum manibus.

Xerxes a. & mari stigmata ac verbera ingessit, &
ad montem epistolam, misit: Atho diuine, cælum
tangens vertice, noli meis operibus lapides facere
magnos & intractabiles. alioqui te excisum in ma-
re deturbabo. Sunt enim iræ multa terribilia, mul-
ta ridicula. itaq; nullus animi motus perinde & in
odio est & cõtemnitur. Expedi autem ambo ist-
hæc considerari. Ego itaq; nescio an rectè, medi-
cinæ aduersus id malum hoc initium cepi, vt in a-
liis (quomodo Lacones in halotibus ebrietatem)
obseruarem iram, qualisnam ea res esset. Ac prin-
cipio, sicut Hippocrates eum morbū periculosiss-
simū ait esse, in quo ægrotantis facies sui dissimil-
lima fiat: ita sentiens iratos maximè mutare faciè,
colorem, incessum, vocem, veluti imaginem quã-
dam eius affectionis animo mihi conformaui. ad-
modū indignam rem existimans, si ita terribilis &
abalienatus aliquando conspiceretur ab amicis & v-
xore & filiabus, non visu modò ferus & insolens,
sed & vocem edens immanem atq; asperam: sicut
ipse in quosdam familiarium incidissem, qui præ
ira neq; mores, neq. formã, neq; sermonis elegan-
tiã, neq. in colloquio comitatem seruare poterant.

A *ὡς δὴ καὶ Ὅμηρος ἐμπείρως διδάσκει, λυπηθέντα μὲν Ἀχιλῆος
δὲ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ποιῶν τὸν Ἀχιλλεῖα, τὸ λόγιον περὶ τὸν ἄνθρωπον, (ὡς
οἷς λέγει,*

Ὡς φάτο· τὸν δὲ ἄχθος νεφέλη σκάλυψε μέλαινα)

*θυμού μιν ὅβρα δέως τὸν Ἀγαμέμνονα, καὶ δὲ λόγιον πολ-
λῶν ἐκκατόμινον. οἷς εἴ τις ὑφείλει αὐτῷ ἐν ἄρχῃ καὶ διε-
κάλυπεν, οὐκ αἰεὶ ἔχει αὐτῶν ἢ διαφορὰ τηλικαύτως καὶ
μέγεθος. ὅτεν ὁ Σωκράτης ὁσάκις ἀσάδοιτο κινεῖσθαι βαχύ-
τερον αὐτῶν πᾶσι τῷ φίλων, πρὸς κύματος ὡς πᾶσι ποιῶν
ἄκραι φελλόμορος, ἐνεδίδου τε τῇ φωνῇ, καὶ διεμείδῃα τῶν*

B *πρὸς ὧπα, καὶ τὸ βλέμμα πρῶτον παρῆχε, τῶν ῥέπειν ὅτι
θάτερα καὶ πρὸς τοῦ ἀντίον ἀπικνεῖσθαι ὡς πᾶσι, δὲ φυλάτ-
των ἑαυτὸν ἀπ᾽ ὧπα καὶ ἀπ᾽ ἡπύτων. ἐστὶ γὰρ τις ὡς ἐπ᾽ ἡρε, πρὸς τῇ
κατὰ τὸν τυραννίου καὶ ἀλλοίσις τῶν θυμῶν, μὴ πείθεσθαι, μηδὲ
ὑπακούειν πρὸς τῶν ἄλλων αὐτῶν μέγα βοᾶ καὶ δεινὸν βλέπειν,
καὶ κῆρται ἑαυτὸν, ἀλλ᾽ ἡσυχάζειν, καὶ μὴ σιωπεπτείνην ὡς πρὸς
νόσημα, ῥιπτασιῶν καὶ διαφορῶν τῶν πάθος. αἱ μὲν γὰρ ἐρωπι-
καὶ πρὸς τῶν, οἷς ὅτι καὶ μᾶστα καὶ ἄσπυ καὶ τεφθαλάσπυ θύ-
ρα, ἔχουσι ἀμφοτέρωθεν κρυφισμὸν οὐκ ἄρα ἐν ὅσῃ ἀμου-
σον, Ἐλθὼν δὲ οὐκ ἐβόησα, τίς ἢ τίς, ἀλλ᾽ ἐφίλησα τὴν*

C *φίλων. εἰ τὸτ᾽ ἐστὶ ἀδίκημ᾽ ἀδικῶ. αἱ τε τοῖς πενήτουσιν ἐ-
φέσθαι τῶν ἀποκρύπτου καὶ ἀποδύεσθαι, πολὺ τι τ᾽ ἰλύπης
ἄμα ὡς δακρύα σιωπῆ ἀγρῶν. ὁ δὲ θυμὸς ἐκκελίτῃ μᾶλ-
λον οἷς πρὸς τῶν καὶ λέγουσιν οἱ ἐν αὐτῷ κατὰ τῶν. ἀ-
βρεμῆν οὖν κῆρταισιν ἢ φάσθαι καὶ ἀποκρύπτειν καὶ καθορμί-
ζειν ἑαυτὸν εἰς ἡσυχίαν, ὡς πρὸς ὅτι τληφίας ἀρχομῶν σιωπῆ
ἀνανομῶν, ἵνα μὴ πῆσωμιν, μᾶλλον ὅτι πῆσωμιν, ὅτι
πίπτωμιν ὅτι τοῖς φίλοις, μάλιστα τε καὶ πλείστακις. ἐγὼ πρὸς
τῶν ἐρωμῶν, ὅσῃ πᾶσι φθονομῶν, ἔδ᾽ ἐπ᾽ ὧπα φοβέμεθα. θυ-
μῶν ὅτι ἀπ᾽ ἡσυχίαν, οὐδὲ ἀπεπιχείρητον ἀλλ᾽ ὀργίζομεθα καὶ πο-
λεμίοις καὶ φίλοις, καὶ τέκνοις καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς καὶ Δία,*

D *καὶ θεοῖς, καὶ ἀψύχοις σκόβουσι, ὡς ὁ Θάμυρις ῥηγνῆς χρυ-
σοδέλον κέρας, ῥηγνῆς ἄρμονίαν χορδοτόνῃ λύρας· καὶ ὁ Γαί-
δαρος, αὐτῷ κατὰ τῶν εἰ μὴ τὰ τῶν κατὰ τῶν χερ-
σὶ διαφορῶν. ὁ δὲ Ζεῦς καὶ τῇ θαλάττῃ ἐγχεῖσθαι
καὶ πληγὰς ἐπέβαλλε, καὶ πρὸς τὸ ὄρος δὲ ἐπέμπεν ὅτι
τοῖς, Ἄθω δαμόνιε οὐρανομήκη, μὴ ποιεῖν ἐμοῖς ἐρ-
γῶν λίθοις μεγάλοις καὶ δυσκατεργάτοις· εἰ δὲ μὴ, τε-
μῆν ῥίψω σεαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. πολλὰ γὰρ ὅτι τοῖς
θυμῶν φοβέει, πολλὰ δὲ καὶ γελῶν. διὸ καὶ μισεῖται καὶ*

E *κατὰ φρονεῖται μάλιστα τῶν παθῶν. ἀμφοτέρω δὲ ἐσκε-
φθαί χρῆσιμον. ἐγὼ γὰρ οὖν, εἰ μὴ ὀρθῶς οὐκ οἶδα, τῶν τῶν
τῶν ἰαφείας ἀρχῶν ποιησάμενος, ὡς πρὸς οἱ Λάκωνες ἐν
τοῖς εἰλωσι τὸ μεθύειν οἶον ὅτι, κατεμύθησαν τῶν ὀργῶν ἐν
ἐτέροις. καὶ πρὸς τῶν ἢ φησὶν Ἰπποκράτης χαλεπωτά-
τῶν εἶναι νόσον, ἐν ἣ τῶν νοσοῦντων ἀνομοιοτάτων αὐτῶν γίνε-
ται τὸ πρὸς ὧπα· οὕτως ὁρῶν ὡς ὀργῆς δὲ ἰσχυροῦς
μάλιστα καὶ μετὰ ἀλλοίωσιν ἄφιν, χρεῖαν, βάδισμα, φω-
νῶν, οἶον εἶχονα τῶν πάθος ἀπεμαθητόμιν ἐμαυτῶν πρὸς δυσ-
χεραῖων εἰ φοβέει ἔτω καὶ πρὸς ἀκεκινηκῶς ὀρῶμαι ποτε
τοῖς φίλοις καὶ τῇ γυναικί, καὶ τοῖς θυγατέροις, οὐ μόνον ἰ-
δεῖν ἀγρῶν καὶ ἀσυνήθης, ἀλλὰ καὶ φωνῶν ἀπ᾽ ἡσυχίας
βαχέων ἀφίει· ὡς πρὸς ἐτέροις τῶν σιωπῆων ἀπεπύθημον, ἐν
οὐκ ἡθῶς, ἔμορφῶν, ἔλογον χάριν, οὐδὲ πῆσαν καὶ πρὸς
σιωπῆς ἐν ὀμιλίᾳ δυναμῶν ὡς ὀργῆς διαφορῶν.*

non tum modò, cum pueros laniant, acerbe cum A mulieribus expostulant, canesque, equos, & mulos putant puniendos, vt Crespho pancratiasta mulam calce referendam sibi existimans: sed & in tyrannorum sceleratis homicidijs in saevicia animi humilitas, & in actionibus perpeffiones eorum conspectæ, morsus serpentum referunt, quæ inflammationis & doloris impatientia æstum in ea, à quibus læsa sunt, emittunt. Sicut enim œdema nascitur in carne à magno icu: sic in mollissimis animis ad lædendum facta inclinatio maiorem excandescenciam à maiore profert imbecillitate. Itaque & mulieres magis iracundæ sunt quam viri, & ægroti quam sani, & senes iuvenibus, rebus aduersis vtentes prosperam habentibus fortunam. maxime irascitur auarus dispensatori, gula deditus coquo, zelotypus vxori, ambitiosus male diceñti. omnium morosissimi sunt qui honores in ciuitatibus petunt, aut factionem, dolorem, (vt ait Pindarus) manifestum. Itaque ergo maxime passo aliquid & dolore affecto animo, ob eius imbecillitatem exsurgit ira, non (quod quidam dixit) neruis animi similis, sed intentionibus & convulsionibus in vlciscendi cupiditatibus vehementius se efferentis. Vitiosa porro exempla considerationem habebant non iucundam, sed necessariam duntaxat. Nunc eorum qui placide & leniter se gesserunt aduersus iram, pulcerrimas voces, pulcerrima facta ad contemplantum proponam: spre-tis istis qui dicunt,

*Virum læsisti, sunt toleranda isthac viro. &:
Pedibus preme cervicem, atq, allide solo,*

aliaque id genus ad irritandum facientia, quibus vfi nonnulli iram è muliebri conclau perperam in virile traduxerunt. Enimvero fortitudo alijs in rebus optime cum iustitia congruens, de sola videtur mihi certare mansuetudine, eamque sibi vindicare. Etenim imperium in homines, etiam deterioribus in mulieres obtigit. at in animo trophæum de ira statuere (cui pugnare difficile esse, Heraclitus dixit: quod quicquid concupiscit, id anima pro precio data emit) magnæ est victricisque potentia, quæ veluti neruis ac tendinibus motus animi rectis iudicijs dirigat. Quamobrem semper conor colligere & legere non philosophorum tantum ista facta, quos recte sentientes felle carere dicunt: sed magis ea, quæ regum sunt & tyrannorum. Quale est illud Antigoni, qui militibus ipsi prope suum tabernaculum tanquam non audienti maledicentibus, ex-ferto scipione, Papæ, inquit, non longius hinc digressi nobis obloquemini? Arcadio Achivus Philippum nunquam non insectabatur verbis, alijsque solebat dicere, fuge hinc

Donec ad hos venias qui non nouere Philippum.

hunc aliquando in Macedonia conspectum cum amici non omittendum, sed supplicio afficiendum dicerent, Philippus humane compellatum donis muneribusque hospitalibus affecit. iussit deinde inquirere, quos de se ille apud Græcos spargeret sermones. omnibusque testantibus mirabilem eum Philippi laudatorem factum: Ego itaq, inquit, melior vobis sum medicus. Idem cum in festiuitate Olympica dictum in se esset aliquid, & essent, qui Græcos debere infortunium habere censerent, quod à Philippo beneficijs acceptis male ei dicerent: Quid ergo, ait, facient, si male ipsis fecero? Præclare etiam Pisistratus se erga Thrasylbulum, & Porfena

οὐ μόνον ἐν οἷς παιδάκια ἀπαρχήτοι, καὶ πρὸς γυναῖκα
ἀγαπικραίνονται, καὶ κύνες καὶ ἵπποις καὶ ἡμίονοις οἴονται δεῖν
κρᾶζειν, ὡς Κτησιφῶν ὁ παγκρατιαστὴς ἀπὸ λακτίου τιῶ
ἡμίονον ἀξιοῦν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τυραννικὰς μιαιφονίας τὰ
πικρῶ ὁ μικρὸν ψυχὸν αὐτῶν, καὶ τὰ δρᾶντι ὁ πεπονητὸς ἐνο-
ρῶμενον, εἶοικε τοῖς δὴγμασι τῶν ἑρπετῶν, ὅταν ἀφ᾽ ἑαυτῆ
πρὸ οὐδὲνα γήνηται, τιῶ φλεγμονίῳ ἀπερειδομένων σφά-
δρα τοῖς λελυπηκόσιν. ὡς γὰρ οἴδημα μεγάλης ἐστὶν ἐν ἄρ-
κί πληγῆς πάθος, οὕτως ἐν ταῖς μετακωλύταις ψυχαῖς
ἢ πρὸς ὁ λυπησῶν ἐνδοσίς ἐκφέρει μείζονα θυμὸν ἀπὸ μέ-

B ζονος ἀσθενείας. δὲ καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὀργιλώτερας, καὶ νο-
θῶντες ὑγιαίνοντων, καὶ γέροντες ἀκαμαζόντων, καὶ κακῶς
παρχήτοντες δὲ τυχοῦτων. ὀργιλώτατος γὰρ ὁ φιλάργυ-
ρος πρὸς τὸ οἰκονόμον, ὁ γαστρίμυθος πρὸς τὸ ὑποποιῶν, ὁ
ζηλότυπος πρὸς τὸ γυναικόν, ὁ κενόδοξος κακῶς ἀκούσας
χαλεπώτατοι δὲ ἀνδρὶ φιλομύθια μνώμενοι ἐν πόλεσιν ἀν-
δρες ἢ γάσιν, δῆρως ἐμφανῆς, καὶ Πίνδαρον. οὕτως ἐκ τῆς λυ-
πουμένης μέλισσας τῆς ψυχῆς καὶ πάροντος ἀρῖσεται μέλισσα δι-
ἀσθενείᾳ οὐ θυμὸς, οὐχ ἰσχύος (ὡς τις εἶπε) τῆς ψυχῆς εἰκότως,
ἀλλὰ ἐπιτάματα καὶ ἀσάσασιν ἐν ταῖς ἀμυδιχαῖς ὀρ-

C μῆς σφοδρότερον ἔξαιστανόμενης. τῶ μὲν οὖν φαύλα πα-
ραδείγματα, τιῶ γὰρ οὐκ ἀγχοῖν, ἀλλὰ ἀναγκάσι μόν-
ω εἶχε. τὸς δὲ ἠπίως καὶ λείως οἰμιλοῦντας ὀργαῖς, καλλι-
σα μὲν ἀκούσματα, καλλισα δὲ τὰ ματα ποιούμενος, δρ-
χομαι κατὰ φροσίν τῶν λεγόντων, Ἄνδρα ἠδίκησας, ἀνδρὶ ἀ-
νεκτέον. ὁ δὲ καὶ, -βαῖνε λαξέ Εἰ πὶ τραχήλου, βαῖνε καὶ πέ-
λαθρονί, καὶ ἄλλα παρῶντικα, δι' ὧν ἐνιοὶ τὸ θυμὸν ἐκ-
τῆς γυναικωνίτιδος εἰς τιῶ ἀνδρωνίτιω οὐκ ἀ μεσοκίζου-
σιν. ἡ μὲν ἀνδρία κατὰ ἄλλα τῆς δικαιοσύνης συμφερόμε-
νη, πρὸς μόνως μοι δοκεῖ ἀγαμάχεσθαι τῆς παρῶντικης, ὡς

D αὐτῆ μάλλον παρῶντικης. ἀνδρῶν μὲν γὰρ κρατῆσαι,
καὶ χεῖρσι βελτιόων, ὑποήρξει. ὁ δὲ ἐν ψυχῇ εἶσται κατὰ
θυμὸν ἑσπᾶμον (ὃ χαλεπὸν εἶ) ἀγαμάχεσθαι, φησὶν Ἡρακ-
λειτος. ὁ, πὶ γὰρ ἀγέλης, ψυχῆς ἀνεῖται) μεγάλης ἐστὶ καὶ
νικητικῆς ἰσχύος, ὡς πρὸς νεύρα καὶ τόνους δὴ θῆρας ἐπὶ τὰ πάθη τῆς
κρίσεως ἐχούσης. δὲ καὶ σιωάχην ἀεὶ πειρῶμαι καὶ ἀναγι-
νώσκων οὐ τῶν δὲ μόνον τὰ τῶν φιλοσόφων, οὐκ ἀσισι χο-
λίω οὐκ ἔχων οἰνοῦ ἔχοντες, ἀλλὰ μάλλον τὰ τῶν βασιλέων
καὶ τυραννῶν, οἷς Ἄντην οὐ πρὸς τὸς γραπτάς, ὅτι τὸς
πρὸς τιῶ σκηλίω λοιδοροῦντας αὐτὸν ὡς οὐκ ἀκούοντα, τιῶ

E βακτιέδων ὑποδῶν ἔξω, Παπαῖ (εἶπεν) οὐ πόρρωτέ-
ρω ποι τρεπόμενοι κακῶς ἐρεῖτε ἡμᾶς; Ἀρχαδίωνος δὲ
τῶ Ἄγαθοῦ τῆ Φίλιππον ἀεὶ κακῶς λέγοντος, καὶ φάσθην
παρανοῶντος εἰσίοχε τὸς ἀφίκτηται οἱ οὐκ ἴσασι Φίλιππον.
εἶτά πως ἐν Μακεδονίᾳ φάμεντος, ὧντο δεῖν οἱ φίλοι κρ-
λάσθαι καὶ μὴ πρὸς εἰδὲν. ὁ δὲ Φίλιππος ἐν τυχῶν αὐτῶ φι-
λανδρῶπως, καὶ ξένια καὶ δῶρα πέμψας, ἐκέλευσεν ὑπε-
ρον πιωτῶνεσθαι ἵνας λόγους ἀπαγγέλλοι πρὸς τὸς Ἑλ-
λίους. ὡς δὲ πρῶτες ἐμῆρτύρωμ ἐπαμέντιω αὐτῶ γελοῦ-
σαι τῶ ἀνδρα θυμᾶσιον, Ἐγὼ βίνω (εἶφην) βελτίων ἰατρῶς

F ὑμῶν, ἐν Ὀλυμπύοις δὲ βλασφημίας πρὸς αὐτῶ ἡγομέ-
νης, καὶ ἴνων λεγόντων ὡς οἰμῶσαι παρῶντικη τὸς Ἑλλη-
νας, ὅτι δὲ πάροντες ὑπὸ τῶ Φίλιππου κακῶς αὐτὸν λέ-
γουσι, Τι οὖν (εἶφην) ποιήσοισιν δὲ κακῶς πάρονται; κατὰ
δὲ καὶ Πεισιγέρτου τα πρὸς Θερασίουβουλον, καὶ Πορσίνα

τὰ παρὰ Μούκιον, καὶ Μάγα τὰ παρὰ Φιλήμονα. δημοσία
 γὰρ ἔσ' αὐτὰ καμωδῆταις ἐν θεάτρῳ, Παρὰ τὴν βασιλέως
 γραμματεῖα καὶ τῆς Μάγα. Μαγα καὶ δαίμων γραμματεῖα ἐκ
 ἑπίσταται λαβῶν ἑσπέρων εἰς Παρατόνιον ἔξενεχθέν-
 τα, στραπώτη μὲν ἐκέλευσε γυμνῆ τῆ μαχαίρα τίχην τῆ βα-
 χήλου μόνον, εἴτα χρομῶς ἀπελθεῖν ἀσπραγάλας ἢ καὶ σφαί-
 ραν ὡς παιδαίω νοῦν οὐκ ἔχοντι παρὰ πέμψας ἀφῆκε.
 Πτολεμαῖος ὁ γραμματικὸν εἰς ἀμαθίαν ἑπισκώπων, ἠρώ-
 τησε ἕως τῆ Πηλέως πατὴρ ἑὸν κακείνος, Ἄν σὺ παρ' ἑτέρων
 εἴπης (ἐφη) ἕως τῆ Λάγρου. ὁ δὲ σκώμμα τῆς δευτέρου ἠπε-
 το τῆ βασιλέως, καὶ πρῶτος ἠφράκτισαν ὡς οὐκ ἐπιτήδειον
 οἶτα φέρειν. καὶ ὁ Πτολεμαῖος, Εἰ μὴ δὲ φέρειν (ἐφη) σκω-
 πώμενον, ὁ δὲ δὲ σκώπην βασιλικὴν ἔστιν. Ἀλέξανδρος ὁ
 μικρότερος αὐτὸ γέροντα ἐν τοῖς παρὰ Καλλιθέου καὶ
 Κλεῖτον ἢ καὶ Γάργυ ἀλοῖς, παρεκάλει χρεῖσασθαι βα-
 σιλικῶς αὐτῶν. καὶ πυθόμου μὴ ἔτι πλέον, Ἐν τῷ βασι-
 λικῶς (ἐφη) πρῶτα ἔνεστι. δὲ καὶ τῶν θεῶν τὴ βασιλέα
 μελίχρον, Ἀθηνῶσι ὁ μαμάκτιον, οἶμα, καλοῦσι. ὁ δὲ
 χροστικόν, εἰρηναῖος καὶ δαίμωνικόν, οὐ γάρ τῶν ὁ δὲ οὐ-
 λύμπιον. ὡς παρ' οὖν ἐπὶ τῆ Φιλίππου ἕως εἴπε καὶ σακά-
 φαντος Ὀλυμπον, ἀλλ' οὐκ αὖ οἰκίσται γε πόλιν ἐκείνος
 διώτατο τηλικαύτως, οὕτως ἔστιν εἰπεῖν παρὰ τὴ θυμὸν,
 Ἄναξ ἔφαθ' ἡμῶν διώσασθαι, καὶ διαφθεῖραι καὶ καταβα-
 λῆναι, ἀναστῆσαι ἢ καὶ σῶσαι, καὶ φείσασθαι καὶ κερτιπῆ-
 σαι, παρὰ τῆς οὐσίας ἐστὶ καὶ Συγγνώμης καὶ μετεπιπαθείας, καὶ
 Καμίλλου καὶ Μετέλλου καὶ Αἰεταίου, καὶ Σωκράτους. ὁ δὲ
 εἰ μὴ φόνος καὶ δακτεῖν, μυρμηκῶδες καὶ μυῶδες. οὐ μὲν
 ἀλλὰ καὶ παρὰ ἀμύμων ἅμα σκώπων, τὴ δὲ ὀργῆς ἔσπον
 ἀσφακτον δεικνύει πολλὰ, δῆμασι χιλῶν καὶ ἰρι-
 σεσιν ὀδόντων καὶ κενῶν ἐπιδρομῆς καὶ βλασφημίας ἀ-
 πειλάς ἀνοήτους ἐχρούσας κατὰ μαλισκάρων, εἴτα ὡς παρ'
 ἐν τοῖς δρόμοις τὰ παιδία, τῶν μὴ κερτιπῶν ἑαυτῶν, παρ'
 καταπίπτοντα τῶ τέλους ἐφ' ᾧ σπεύδει γελῶντος. ὁθεν οὐ
 φαύλως ὁ Ρόδος παρὰ ἑσπέρων τῆ Ρωμαίων στρατη-
 γῶ βοῶντα καὶ δρασιώμενον, Οὐ μέλει μοι ἢ σὺ λέ-
 γης, ἀλλὰ ἢ πῶς σιγῆ. καὶ τὴ Νεοπτόλεμον ὁ Σοφοκλῆς
 καὶ τὴ Ευρύπυλον ὀπλίστας, ἐκόμπασ' ἀλοιδόρησα (Φησὶν)
 ἐρρηξάτιον, ἐς κύκλα χαλκῶν ὀπλων. τὴ μὲν γὰρ οἰδῆ-
 ρον ἔνοιον τῶν βαρβάρων φαρμάσοισιν, ἢ δὲ ἀνδρία γελῆς
 οὐ δεῖται βέβαπται γὰρ ἑσπέρων τῆ λόγρου. ὁ δὲ θυμικὸν καὶ
 μάρκον, ἀπὸ δὲ φραυσὸν ἐστὶ καὶ τῆ φρόν. ἀφαιροῦσι γὰρ αὐ-
 λοῖς τὴ θυμὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν μαχόμενων, καὶ μούσας
 παρὰ πολέμου θυοῖσιν, ὅπως ὁ λόγρος ἐμμένῃ καὶ βεβαίμενοι
 τοῖς πολέμοις, οὐ διώκουσιν, ἀλλ' ἀνακαλοῦνται τὴ θυ-
 μόν, ὡς παρ' ἑσπέρων τῶν ἐγγχειδίων ἀνακαλοῦσιν ὄν-
 τα καὶ βλάστη. ὀργῆ ὁ μείους παρὰ τῆς ἀμύμων, ὡς
 Κύρην καὶ Πελοπίδην τὴ Θηβαίων. Ἀγαθόκλης ὁ παρὰ τῶν
 ἔφερε λαιδρόμενος ἑσπέρων τῶν πολιτοχουμένων καὶ ἵνος
 εἰπόντος, Κεραμεὺ πόθεν ἀποδώσεις τοῖς ξένοις τὴ μι-
 αθόν; ἐπιγελασίας, Αἴκε τῶν τῶν ἐξέλω. καὶ τὴ Ἀντήρον
 ἀπὸ τῆ τείχους ἵνῃς εἰς ἀμορφίδην ἔσκωπων. ὁ δὲ παρὰ αὐ-
 τοῖς, Καὶ μὲν ἐδόκω δὲ παρὰ τῶν εἴ. λαβῶν ὁ πῶ πό-
 λιν, ἐπὶ παρὰ τῶν σκώπων, μὲν τυράννος ὅτι παρὰ
 τοῖς δεσπότης ἔξει τὴ λόγρον, αὐτὸν ἀπὸ λαιδρόσιν.
 ὁ δὲ καὶ κωμικῶς σφοδρῶν ἑσπέρων ὀργῆς μετὰ, καὶ ῥήτορας. Ἀριστοτέλης ὁ ἰσορῆ τῶν τῶν φίλοις

A aduersus Mucium gessit. Magas à Philemone pu-
 blice in theatro comica scurrilitate exagitatus his
 verbis erat:

*A rege littere veniunt tibi Maga.
 Infortunate litteras nescis Maga.*

hunc Philemonem Magas tempestate ad Parato-
 nium eiectum cum cepisset, militi mandauit vt eius
 ceruicem nudo gladio tantum attingeret, ac comi-
 ter discederet. misit deinde pilam ei actalos vt pu-
 rulo mentis inopi, ac dimisit. Ptolemæus gram-
 maticum ob inscitiam subfannans, interrogabat quis
 Pelei fuisset pater. respondit ille. Tu prius dic, quis

B Lai fuerit pater. id diciturum obscuritatem generis
 regi exprobrabat, videbaturque indignantibus om-
 nibus non esse impune ferendum. at Ptolemæus:
 Si non regium est, inquit, false in se dicta ferre, ne
 false dicta quidem in alium iacere, regium est. Ale-
 xander in Callisthenem & Clitum fuit scruior. ita-
 que & Porus captus, petiit vt ab ipso tractaretur re-
 galiter: & interrogatus an præterea aliquid peteret,
 in regali tractatione omnia inesse respondit. Itaque etiam
 deorum regem Malichium, quasi mitem & blandum,
 Athenienses Mæmacten, puto vocant. At supplicia exigendi
 vis non diuina, non celestis est, sed Furiis & geniis conuenit.

C Quo igitur modo de Philippo, cum is Olinthum excidisset,
 quidam dixit, At certe tantam is urbem conde-
 re non possiet: ita etiam iræ dicere liceat, Euertere
 potes, perdere, deiicere: at erigere, seruare, parce-
 re, tolerare, mansuetudinis est, indulgentiæ, moder-
 rationis, & Camilli opus, Metelli, Aristidæ, Socratis.
 inhære autem & mordere, formicarum est & muscarum.
 Verum enimverò re probe considera-
 ta, eam quæ ab ira dependet vlciscendi sui ratio-
 nem inuenio plerunque inefficacem, vt quæ fere in
 morsum labiorum, frendendum dentibus, vanas
 incurfiones, maledicta stultas habentia minas in-
 fumatur, ac deinde ridicule ante quam ad finem ad
 quem festinabat perueniatur, vltro concidentem:

D sicut pueris in cursu ob virium exilitatem vsu venit.
 Itaque non inepte Rhodius ille ad lectorem prætoris
 Romani clamantem & ferocientem, Non curo, in-
 quit, tu quid clames, sed iste quid taceat. & Sophocles
 Neoptolemum Eurypylumque armans, ait eos sine
 conuiciis sese iactasse. Ferrum quidem nonnulli
 barbarorum veneno inficiunt, at fortitudini bile
 nihil opus est, rationem pro tinctura habenti. furiosi
 autem impetus iræ, putridi sunt ac facile retundun-
 tur. Itaque Lacedæmonii tibiarum cantu pugnan-
 tium animos iracundia solvunt: & ante pugnam
 Musis sacrificant, vt ratio sibi constet: hostes quo
 fusos non persequuntur, sed reuocant animum, in-
 star pugionis modici facilem receptu. Ira innume-
 ros peremit ante quam sese vlciscerentur. de quibus
 est etiam Cyrus, & Pelopidas Thebanus. Agathocles
 vero ab obsessis conuicijs impetitus, æquo animo tulit.

E & quodam dicente, Figule, vnde mercenarijs perfolues
 stipendia? respondit, Vbi hanc urbem cepero. Antigonus
 quoque de muro quibusdam ei deformitatem exprobrantibus,
 Atqui, inquit, videbar mihi facie esse honesta. capta
 deinde vrbe, irrisores istos vendidit, protestatus si
 denuo conuiciarentur, apud dominos ipsorum se
 acturum. Video autem & venatores & oratores per
 iram grauter lapsos. Aristoteles ait Satyro amicos

F Aristoteles ait Satyro amicos

causam in iudicio dicturo, aures cera obturasse, ne inimicorum iritatus maledictis ob animi feruorem à proposito dilaberetur. Quid? nonne nobis ipsis saepe evenit vt servus delinquens non det pœnas? aufugiunt enim minarum & verborum ob metum. Quod ergo nutrices pueris dicunt, Si non plores, accipies: id non incômodè animo efferuecenti dicemus, Noli festinare: non clama, non vrge, eo magis & rectius fiet quod volebas. Etenim puerum pater videns aliquid ferro conantem diuidere aut scindere, ipse ferro accepto id facit: & irę vindictam aliquis adimens, ipse tuto & sine damno atque vtiliter supplicium digno intulit, non sibi ipsi, vt ira sæpenumero facit. Iam cum omnes animi motus assuefactione desiderent, qua bruta & contumax animi facultas dometur, rationiq; subijciatur: erga seruos nullus alius exercitatione requirit perinde atq; ira. Non enim invidemus seruis, nō metuimus eos, neq; contentionem de honore cum iis suscipimus: irę & quidem continententes oboriuntur, & multis delictis atq; offensis causam præbent, in potestate, tanquam lubrico loco, cōstitutis, ideoque obstante aut prohibente nemine faële labentibus. Non enim libertas nulli cognitioni aut pœnæ subiecta abstineri à peccando potest, nisi quis magna eã muniat mansuetudine, multasq; possit perferre voces mulieris & amicorum molliciem & sôcordiam vitio dantium: quibus ego etiam vocibus maxime iritatus aduersum seruos fui, tanquam impunitate, deteriores futuros. Serò tamen hoc primum perspexi, quod præstaret eos indulgentia peiores fieri quàm sauciua & furore aliorum corrigendorum causa meipsum perverti. Secundo hoc etiam videns, multos impunitate eò adduci, vt mali esse vereantur, & mutandorum morum initium veniam potius quàm pœnam ijs præbuisse: alijque eos tacite ad nutum promptius, quam alij verberantibus & flagellantibus seruire: persuasi mihi, ad imperandum plus conducere rationem ira. Non enim, vt poeta dixit, ---

Vbi sit pudor, hec pudor exstat:

sed contra verecundia affectus innascitur modestię magister metus. Tertiò identidem memoria reuolvens atque cogitans, quod neq; qui sagittas iacere nos docuit, prohibuit iacere, sed non aberrare: neque punitionem impedit doctrina recte id faciendi, & tempestiue, vtiliter atq; convenienter: eo maximè conor iram amoliri, quod defensione puniendos non priuo, sed audio. nam & tempus morã perturbationi animi iniicit, & cunctationem quæ motum mitiget: & iudicio invenitur ratio conveniens, modusque pœnæ iustus. adhæc ei qui plectitur non datur præscriptio correctioni sese opponendi, quando non ob iram, sed convictus pœnas dat, & quod turpius sit, non videbitur servus iustiora quàm dominus dicere. Itaque sicut Phocio Athenienses audita Alexandri morte non sinebat præmaturè insurgere, neque celeriter credere, sed aiebat: si hodie, Athenienses, mortuus est Alexander, etiam cras ac perendie erit mortuus: sic arbitror, eum, qui ad capiendum supplicium properat iratus, debere sibi subijcere, si hodie iste meruit pœnam, etiã cras erit, & perendie in noxa: neq; in eo mali quicquã est, si ferius luit flagitium, sed si celeriter punitus perpetuo videatur intons. quod quidē sæpenumero accidit. Quis. n. nostrum ita sævus est, vt cruciet aut flagellet servum, propterea q, quinto ante aut decimo die

A ἐμφορέζαι τὰ ὅσα κηρῶ δίκην ἔχοντος, ὅπως μὴ συγχέη ὁ
 παρὰ τὸν θυμὸν, ὑποτῆ ἐξήραν λοιδοροῦ μῦθος. αὐτοῖς ὅ
 ἡμᾶς οὐ πολλάκις ἐκφύλαξεν ἡ ἀπάθεια πηλημελήσαντα
 δ' ἔργον; ἀποδιδράσκεισι γὰρ τὰ ἀπὸ φλόγης καὶ τῆς λόγους δείσαν-
 τες. ὅσῳ οὖν ἀΐτθαι παρὲς τὰ παῖδια λέγῃσι, Μὴ κλαῖε,
 καὶ λήψῃ ἔτι παρὲς τὸν θυμὸν ὅσα ἀχρηστῶς λεκτέον, Μὴ σπεύ-
 δε, μηδὲ βόα, μηδὲ ἐπέργου, καὶ μάλλον ἀγέλεις γηύσεται καὶ
 βέλπῃον. καὶ γὰρ παῖδα πατὴρ ἰδὼν ὅτι χροῦντά τ' αὐτὸν οὐκ εὖ διε-
 λθῆν ἢ τεμῆν, αὐτὸς λαβὼν τὸ σιδῆριον ἐποίησε. καὶ ἔθυμοι τ' ἡ-
 μφείδῳ παρελόμενος, αὐτὸς ἀσφραγίσαι ἀβλαβῶς καὶ ὠφε-
B λήμῳς ἐκόλασε τ' ἀξίον, οὐχ ἑαυτὸν, ὡς παρ' ὅ θυμὸς αὐτῆ
 ἐκείνου πολλάκις. πρῶτον ὅτ' παθῶν ἐθισμοῦ δεομένων (ὅτι
 δαμάζοντος καὶ καταθροῦντος ἀσκήσει ὁ ἀλόγῳ καὶ διεπειθῆς)
 οὐ παρὲς δὴ ὁ μάλλον ἐστὶν ἐγθυμνάσαι ἅ τ' οἰκέταις ἢ παρὲς
 τὸν θυμὸν. οὐτε γὰρ φόβος, οὐτε φόβος, οὐτε φιλοπρῆμια ἡ ἐθί-
 νει) παρὲς αὐτοῖς ὄργῃ ὅτι καὶ συνεχῆς πολλὰ ποιοῦσαι παρὲς-
 κρούματα καὶ σφάγιατα ἔχει τ' ἔξοισίαν, ὡς παρ' ἐν ὀλιγοπρῶ
 χροῖω, μηδενὸς ἐπιταρῆς μηδὲ κωλύοντος, ὑποφύρουσαι.
 οὐ γὰρ ἐστὶν αἰαμῶρητον ἐν πάθῃ ὁ ἀτυπῶν θυμὸν κατὰ γῆιν,
C μὴ πολλῶν τῶν ἐξοισίαι ἐμφορέζοντα παρὰ τὴν, μηδὲ
 πολλὰς ὑπομείναντα φωνὰς γυναικῶς, καὶ φίλων ἐγκαλοῦ-
 πων ἀδονία καὶ ῥαθυμία. οἷς μάλιστα παροξυώμενοι καὶ αὐτοῖς
 ὅτι οἰκέταις, ὡς τὰ μὴ κατὰ ζῆλον ἀφραφῆς ἐμφορῆς ὅτι
 μῦθοι συνεχῆς ὅτι παρὲς τὸν θυμὸν ἐκείνοισι ἀνεξικακία χείρας
 ποῖν ἐέλπῃον ἐστὶν, ἢ πικρία καὶ θυμῶν ἔχουσιν ἐφῆν ἑαυτὸν εἰς ἐτε-
 ρων ἐπιδόρθωσιν. ἐπὶ ταῖς πολλοῖς ὁρᾷ αὐτῶν ὅτι μὴ κατὰ ζῆλον
 πολλάκις ἀδουμῶν κακῶς εἶ), καὶ μεταβολῆς ἄρχῃ, τ'
 Συπνῶμεν μάλλον ἢ τῶν ἡμφείων λαμβάνοντα, καὶ τὴν Δία
 δουλοῦντα, ἐτέροις ἀπὸ νόμου σιωπῆ καὶ παρὰ θυμῶτε-
D ρον, ἢ μὴ πληγῶν καὶ μαστιγμάτων ἐτέροις, ἐπειθόμενοι ἡγε-
 μονικώτερον εἶ) τῶν θυμῶν τ' ἄλογον. οὐ γὰρ (ὡς ὁ ποιητὴς
 εἶπεν) — ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς. ἀλλὰ τοῦ ἀτυπῶν ἀδου-
 μῶν οὐ παρὲς τὸν θυμὸν ἐκείνοισι φόβος. ἢ ὅτι συνεχῆς πληγῆ καὶ
 ἀπαράτητος οὐ μετῶμοισι ἐμποιεῖ τῆς κακουργεῖν, ἀλλὰ τῆ
 λαθηθῆν παρὲς τὸν θυμὸν, τείτον, αἰετὸν μνημονῶν καὶ ἀφρα-
 νοῦ μῦθος παρὲς ἑμφορῶν, ὡς οὐτε ὁ ἔξοισίαι ἡμᾶς διδάσκει
 ἐκώλυσε βολῆν, ἀλλὰ μὴ ἀφραμῶν τῶν, οὐτε τὰ κατὰ ζῆλον
 ἐμποδῶν ἔσται, ὅτι διδάσκειν ἀχρηστῶς τῆτο ποιεῖν, καὶ μετῶν
 καὶ ὠφελήμῳς καὶ παρὲς τὸν θυμὸν. πειραῖσι τῶν ὄργῳ ἀφραφῆν
 μάλιστα τὰ μὴ παραρῆσαι τῶν κατὰ ζῆλον τῶν δικαιο-
E λογίαν, ἀλλ' ἀκρῶν. ὅτι γὰρ χροῦς ἐμποιεῖ τὰ πάθῃ ἀφρα-
 τείων, καὶ μέλλῃσιν ἐκλύουσιν, ἢ τε κρίσις διελοκῆ καὶ
 ἔσπον παρὲς τὸν θυμὸν καὶ μέγιστος ἐρῶν τῶν κατὰ ζῆλον. ἐπὶ ὅ, οὐχ
 ὑπολείπεται παρὲς τὸν θυμὸν διδόντι δίκην ἀπὸ τῆν παρὲς
 τῶν ἐπιδόρθωσιν, ἀλλ' ἢ κατ' ὄργῳ ἀλλ' ἔξοισίαι κατὰ
 λαζῆται. ὅτι ἄχρηστον, οὐ παρὲς τὸν θυμὸν φαίναται δικαιοτέρα τῆ
 δεασοῦ λέγοντα τὸν οἰκέτῳ. ὡς παρ' οὖν ὁ Φωκίων μετὰ
 τῶν Ἀλεξάνδρου τελευτῆν ὅσα ἐάν παρὲς τὸν θυμὸν εἰσαῖται τῆς
 Ἀθηνῶν, ὅσα ἐξ ἄχρηστῶν, εἰ σήμερον (εἶπεν) αἰδρες Ἀ-
 θηνῶν τῆ ἄθρηκε, καὶ αὐτοῖς ἔσται καὶ εἰς τείτῳ τεθνηκῶς.
F οὕτως οἶμα δεινὸν ὑποβλήν ἑαυτῶν τ' ἀπεύδοντα δι' ὄργῳ
 ὅτι τῶν ἡμφείων, εἰ σήμερον οὕτως ἡδίκησε, καὶ αὐτοῖς ἔσται
 καὶ εἰς τείτῳ ἡδίκηκῶς. καὶ δεινὸν ὅσα εἰδῶσι δίκην βρο-
 δῆν, ἀλλ' εἰ τὰ κατὰ ζῆλον, αἰετὸν φαίναται μὴ ἀδικῶν. ὅσα ἡδε

παρ' αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον, ἢ κατέβηκε πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἢ βεβήκειν
 ἔπειθε; καὶ μὴ τούτ' ἐστὶν ἐφ' οἷς οὐδὲν ἄλλο γινώσκουσιν
 καὶ παρὰ τοῖς οὐσι, τὰ ἀποκρίματα, καὶ πικρῶς καὶ ἀπαρα-
 τήτως ἐγγύθι. ὡς γὰρ δὴ ὁμίχλης τὰ σώματα, καὶ δι' ὀρ-
 γῆς τὰ πάθη μείζονα φαίνεται. εἰ δὲ τὰ συμ-
 μνημονεύειν τῶν ὁμοίων, καὶ τὰ πάθος ἐξώθεν ὄντα αἰ-
 ποτάως, ἀνὰ κατὰ τὰ λογισμῶν καὶ κατὰ τὴν φωνήν
 μορφήν, ἐπιτραφίωσιν, καὶ μὴ παρὰ τὸν πότον μὲν ἀ-
 φείναι πρὸς τὸν πότον, ἀλλὰ τὸν πότον ἀπορέσει γινώσκου-
 σιν. οὐδὲν γὰρ οὕτως αἰπὸν ἐστὶ τὸ παρὰ τὸν πότον ὀργῆς κλάσειν, ὡς
 τὸ παρὰ τὸν πότον μὴ κλάσειν, ἀλλὰ ἐκλελυτάς, καὶ τὸν
 πότον πεπονημέναις τῶν ὀργῆς κωπηλάταις, οἱ γὰρ οὐδὲν ὀρ-
 γῆσιν, εἴτα κινδυνεύουσιν ἀνέμῳ πλέοντες. καὶ γὰρ ἡμεῖς
 τῶν λογισμῶν κατὰ τὴν ἀνάγκη καὶ μαλακίαν ἐν τῶν
 κλάσειν, ἀπευδόμενοι παρὰ τὸν πότον, κατὰ τὸν πότον
 μαλακίαν τὸν πότον. Ἐσθὴ μὲν γὰρ ὁ πεινῶν κατὰ τὸν πότον
 τῶν, ἡμεῖς δὲ ὁ μὴ πεινῶν μὲν διψῶν αὐτῶν. μὲν ὡς
 τὸν πότον ὄψου παρὰ τὸν πότον τὸν πότον δέομενος, ἀλλὰ ὅταν
 παρὰ τὸν πότον τὸν πότον ὀρέσασθαι γινώσκουσι, παρὰ τὸν πότον
 αἰαγχεύουσιν. οὐ γὰρ, ὡς Ἀριστοτέλης ἰσορροπῆσαι αὐτὸν ἐν Τυρ-
 ρῆσι μαστιγώσασθαι τὸν πότον οἰκέτας παρὰ τὸν πότον, οὕτως παρὰ
 ἡδονῆν δὲ κατὰ τὸν πότον ἀπολαύσματος ὀρέσασθαι, τῶν ἡμεῖς
 ἐμφορεῖσθαι καὶ χαίρειν, κλάσειν τῶν, μετὰ τὸν πότον (ὡν τὸ
 μὲν, θηριώδεις, τὸ δὲ, γυναικῶδες) ἀλλὰ καὶ λύπης καὶ
 ἡδονῆς χωρὶς, ἐν τῶν τῶν λογισμῶν γινώσκουσι πρὸς τὸν πότον
 κλάσειν, μὴ ἀπολείποντα τὰ τῶν πότον παρὰ τὸν πότον. αὐτῶν μὲν
 οὐδὲν ἴσως οὐκ ὀργῆς ἰαβεία φανερῶν, ἀλλὰ τῶν ὀργῆς τῶν
 φυλακῆς τῶν ἐν ὀργῆν ἡνὸς ἀμύτημάτων. καὶ τῶν καὶ ἀλλο-
 γῶν οἰδημα, σύμπτωμα μὲν ἐστὶ πυρετοῦ, παρὰ τὸν πότον τῶν,
 καυφίξει τὸν πυρετὸν, ὡς φησὶν Γερώνυμος. ἀλλὰ αὐτῶν γὰρ
 τῶν ὀργῆς ἀνατρεφῶν πρὸς τὸν πότον, ἀλλὰ τῶν ἀλλογῶν αἰ-
 τῶν ἐμπίπτουσιν εἰς αὐτῶν ἑώρων, οἷς ἐπιπέσει ἀπασί
 δόξα τῶν κατὰ τὸν πότον καὶ ἀμελεῖσθαι τῶν γινώσκουσι.
 εἰ δὲ καὶ τῶν παρὰ τὸν πότον ὀργῆς, εἰ βουλήσιν παρὰ τὸν πότον
 τῶν τῶν παρὰ τὸν πότον ὀλιγωρίας ἀπαρῶν καὶ ἀραυτῆτες,
 εἰς ἀνοίαν ἢ αἰαγχεύουσιν ἢ πάθος ἢ δις τυχεῖν ἀπερῶν. ὡς Σο-
 φροκλῆς,

Ἀλλ' οὐ γὰρ, ὡς ἴαξ, οὐδὲ ὅς ἀνὰ βλαστῆ μὲν

Νόος τῶν κακῶς παρὰ τὸν πότον, ἀλλὰ εἰς αὐτῶν. καὶ τῶν
 Βεσιπιδὸς πρὸς ἀφάρειν εἰς τῶν ἀπὸ τῶν ἀνατρεφῶν ὁ Ἀγαμέ-
 μνων, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης τῶν πότον, δόξασθαι τῶν ἀπερῶν ἀπασί.
 καὶ γὰρ τῶν δειδῶν, τῶν μὴ κατὰ τὸν πότον ὄντος ἐστὶ. καὶ τῶν
 πότον φανερῶν ὁ ἀδικήσας ἔλυσε πρὸς τῶν ὀλιγωρίας δόξαν. οὐδεὶς
 τῶν τῶν πότον τῶν ὀργῆς ὄντος, ἀλλὰ τῶν τῶν Διογῆρος,
 Οὐτοί σου κατὰ τὸν πότον, ὡς Διογῆρος. Ἐγὼ δὲ οὐ κατὰ τὸν
 πότον, λαμβάνειν ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τὸν πότον μὴ νομίζειν,
 ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνου κατὰ τὸν πότον, ὡς δὲ ἀδυνάτου ἢ πλημ-
 μέλῳ, ἢ παρὰ τὸν πότον, ἢ ἀδυνάτου, ἢ ἀνελευθερίας, ἢ γῆ-
 ρας, ἢ νεότητος, πλημμελοῦντος. οἰκέτας τῶν καὶ φίλοις ἀ-
 φετέον τῶν τῶν πότον παρὰ τὸν πότον. οὐ γὰρ ὡς ἀδυνάτου, οὐδὲ
 ὡς ἀπερῶν, ἀλλὰ δι' ἐπιπέσει ἢ δι' ἀνοίαν, οἱ μὲν ὡς
 χηρῶν, οἱ δὲ ὡς φιλοῦντων κατὰ τὸν πότον. οὐδεὶς οὐ μὲν
 τῶν πότον γινώσκουσι καὶ δούλους καὶ φίλους, ὡς κατὰ τὸν πότον
 μὲν, τῶν κατὰ τὸν πότον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν πότον καὶ αὐτῶν
 καὶ ὀρέωσθαι μετῶν, πολλὰ καὶ τῶν ὀργῆς συμπίπτουσι, οἱ μὲν κατὰ τὸν πότον, καὶ κούσιν ὀλιγωρίας,

A aduffit cibum, vel mensam evertit, vel tardius dicto
 fuit audiens, at ob hæc ipsa, statim atque fiunt &
 dum sunt recentia, turbamur, & implacabiles sæui-
 que sumus. vt enim per nebulam corpora, sic per
 iram res videntur maiores. Itaque oportere illico si-
 milia in memoriam reuocare, & vbi animus per-
 turbatione vacat, tum si factum rationi puræ ac sin-
 ceræ videatur pœna dignum, in id animaduertere:
 neque tum omittere vindictam: quomodo qui ap-
 petitu carent, cibum prættereunt. Nihil enim perin-
 de in causa est quod ira correpti punimus, atque
 hoc ipsum, quod ira finita non punimus, sed lan-
 guemus. cum quidem id nobis euenit, quod igna-
 uis nautis, qui tranquillo tempore in statione te-
 nent naues, vento orto nauigant cum periculo. et-
 enim nos rationi in puniendo languorem & mol-
 liciem tribuentes, festinamus ad pœnam ira tan-
 quam subito vento impellente. Qui esurit is cibo
 secundum naturam vitur. qui punit, is nulla ad hoc
 debet impelli cupiditate, neque ad eam rem ira vel-
 uti condimento indiget: sed quando longissime ab
 ea abest, tunc necessariam rem ratione adhibita per-
 agit. Narrat Aristoteles suo tempore seruos in Etru-
 ria ad tibicæ cantum solitos flagris cædi. Non profe-
 cto item voluptatis perfruentæ gratia exsaturare
 animum sumendis supplicijs debemus, eaque re
 gaudere, postmodo pœnitentia duci. quorum illud
 bellinum, hoc muliebre est: sed ita exercenda est
 punitio, vt absque vlllo dolore, absque vlla volupta-
 te pœnæ exigenda, nullaque iræ ansa reliqua fiat.
 Atque hæc quidem fortassis non iræ videbitur fa-
 natio, sed amolitio & cautio qua cuitetur quæ aliàs
 per iram peccantur. Sed tamen lienis tumor febris
 est accidens, qui quidem sedatus, etiam febrim fa-
 cit leuiorem, vt ait Hieronymus. Cæterum ipsius
 iræ originem ego contemplans, animaduerti alios
 alijs de causis in iram incidere, quibus tamen fere
 omnib. opinio contemni ac negligi se adfuit. Qua-
 re qui iram deprecantur, ijs hoc auxilio est, vt factū
 quam longissime à contemtu & ferocia auocantes,
 dementia, necessitati, perturbationi, infortunio ve
 alicubi imputent. Tale est illud apud Sophoclem:

*O rex, prior mens, vegeta quantum vis fiet,
 Aduersis rebus haud manet, sed excidit.*

Et Briseidis raptum Agamemno Atæ ascribens, ait
 deinde:

Te placare volo, & tibi maxima munera ferre.

Deprecari enim non est contemnentis: & qui iniu-
 riam fecit, vbi humilē sese exhibet, opinionē factus
 diluit. Quamquā irascenti hæc non sunt exspectan-
 da. sed quod Diogenes dicentibus Hi te ridet, re-
 spondit. Ego autem non rideor: id sibi sumere, atq;
 existimare debet, non se contemni, sed potius cum
 sibi contemnendum esse, à quo læsus est: quippe cu-
 ius peccatum ab imbecillitate, errore, temeritate,
 incuria, illiberalitate, ætate vel prouectiore iam, vel
 admodum tenera fuerit profectum. Famulis au-
 tem & amicis hoc omnino largiendum est. non
 enim vt impotentes aut ignaui, sed ob æquanimi-
 tatem nostram & benevolentiam, vel vt benigni,
 vel vt amantes spernimur. Nunc verò non modo
 aduersus vxorem, seruos, amicos, tanquam despe-
 cti ab ijs, exasperamur: sed & cum cauponibus, &
 nautis, & agasonibus ebrijs sæpe per iram nos com-
 mittimus, cōtemni putantes: & canibus latrantibus,

aut afinis occurrentibus indignamur. ut ille, qui cum Agathonem vellet ferire, & is exclamasset Atheniensem se esse, ad asinum conversus, ac fatus, Tu vero Atheniensis non es, multis verberibus bestiam obruit. Equidem continentem, & crebras, ac paulatim apud animum collectas iras, praecipue sui amor & morositas cum luxu mollicieque iuncta nobis veluti apum aut vesparum examen ingenerat. itaque ad mansuetudinem & erga uxorem & amicos non est quicquam plus emolumenti adferens, quam facilitas: & simplicitas, si discamus praesentibus esse contenti, neque multa & ociosa requiramus. qualis ille apud Poetam:

Est laude dignus hic, quia nec asis nimis, Neq; gaudet elixis: sus deq; fert, cibus Quo conditur pacto.---

Qui autem nisi niue praesente non bibit, neq; panem in foro emtum edit, neq; obsonium gustat vili aut figlina allatum in patina, neque nisi turgenti instar maris e profundo exagitati lecto indormit, qui baculis & verberibus famulos ad mesam ministrantes urget cum clamore cursu & sudore ut accelerent, perinde ac si irent inflammato ulceri cataplasinata allatum: hic imbecillae & morosae atq; ad culpanda quavis inseruiens victus rationi, non sentit se tanquam tussi continente aut crebris offensis, affectionem quandam ulceribus & destillationibus obnoxiam, quibus iracundia augeatur, parare. Proinde corpus frugalitate ad facilitatem est assuefaciendum, ut contentum quovis victu esse possit. Nam qui pauca requirunt, non multis excidunt. Neq; ita ardua res est, factum ab alimentis initio, tacite ijs quae oblata sunt vitium non stomachando & queritando sibi amicisq; obsonium longe invissimum inferre iram. nam

Dicere quid caena posses ingratus ista, vbi quia adustum sit aliquid, aut fumum oleat, aut fal desit, aut frigidior sit panis, serui caduntur, & uxori fit convicium? Arcefilaus cum peregrinos quosdam, cumque his amicos conuiuio accepisset, cibo apposito panes deerant, quod eos emere pueri neglexissent. quis hic nostrum parietes vociferando non rupisset. at ille subridens: qualis, inquit, res est, sapientem esse conuiujs aptum? Socrates a palaestra secum duxerat ad caenam Euthydemum. ibi cum Xanthippe irata accurrisset, ac factis conuicijs, mensam ad extremum subvertisset: surgens Euthydemus magno concepto dolore abitum parabat. tum Socrates: nonne, inquit, nuper apud te gallina quaedam inuolans idem hoc fecit, nihil me indignante? Amici enim cum facilitate quadam, risu & blanditijs sunt excipiendi, non supercilij contractis, aut horrore actremore famulis incusso. Condocefaciamus etiam nos, ut vasis facile quibusvis, non vno aliquo praereliquis utamur. sicut nonnulli multis ad manum propositis, vnum deligentes cantharum, ut Marius, aut certae formulae poculum, ex alio nolunt bibere. similiter etiam de trullis olearijs sentientes, & strigilibus, de omnibus vnam deligunt: ac confractum aut amissum vbi tale aliquid est, grauiter ferunt & plectunt. Procliui ergo ad iram cauendum etiam est a rebus raris & curiose elaboratis, qualia sunt pocula, sigilla, & preciosi lapides. haec enim perdita, magis furorem cient quam partu facilia & quotidiana. Neronem, cum is octangulum scenam, ob sumtus magnitudinem pulcritudinemque spectaculum admirabile, confici curasset, Seneca reprehendit dicens: nunc te pauperem esse demonstraui: hac enim scena amissa, similem aliam nullam adipisceris.

καὶ ὄνοις ἐμβόηοις χαλεπαίνοντι ὡς ἐκεῖνος ὁ βουλόμηνος τύπην τ' ὀνηλάτιον. εἶτ' αἰακροχρόντος ὅτι Ἀθηνῶν εἰμί, Σὺ μὲν οὐκ εἶ Ἀθηνῶν, τ' ὄνον λέγων ἐτυπώσε, καὶ πολλὰς ἐπιφόρας πληγὰς, καὶ μὲν τὰς γὰρ συνεχεῖς καὶ πυκνάς καὶ κατὰ μικρὸν ἐν τῇ ψυχῇ συλλεγόμενάς ὀργὰς, μάλιστα φιλαυτία καὶ δυσκολία μετ' ἄβουφῆς καὶ μαλακίας, οἷσι σμῆνος ἢ σφηκία ἡμῖν ἐπιβόηοι. ἔξ μείζονος δὲ ἐν δυσκολίας καὶ ἀφελείας ἐφόδον εἰς ἀσθένεια παρὰ οἰκέτας καὶ γυναῖκα καὶ φίλους, τὰ δὲ δυνάμει συμφέρεται τοῖς παροῦσι, καὶ μὴ δεομένη πολλῶν καὶ ἀπειριῶν. Οὐδ' οὐτ' ἀργὸν ὀπιόισιν, οὐδ' ἐφθόισιν ἀργὸν, οὐτ' ἡτῶν, οὐτ' μᾶλλον, οὐτ' ἔξ μείζονος ἢ τρυφῶσι χαίρων, ὡς τε ἐπαμύνοισι χρόνος ὃ μὴ παρούσης, οὐκ αὖ πῶν, οὐτ' ἀρτόν ἔξ ἀργείας φαγῶν, ὅσδε ὄψου γευσάμενος ἐν λιτοῖς ἢ κεραιμοῖς σκώδισιν, ὅσδε κριμηταῖς ἐπὶ τραυμῆς μὴ οἰδούσης, ὡς παρὰ θαλάττης ἔξ βαλοῖς κεκνημένῃς ῥάβδοις ὃ καὶ πληγὰς τὰς παρὰ τρέπεζαν ὑπερέτας ἐπιτραχιῶν μετὰ δρόμου καὶ βοῆς καὶ ἰδρώτος, ὡς παρὰ φλεγμονῶν καταπλάσματα κομίζοντας, ἀσθενῆ καὶ φιλαυτία καὶ μεμελιμοῖρα δουλοῦν διαίτη, κατὰ παρὰ ὑποβηχὸς ἐνδελεχοῦς ἢ παρὰ κρυσματῶν πολλῶν, ἔλαθεν ἐλκώδη καὶ κατὰ ἀρροῖκίαν ἀφίτησιν καὶ ὁ θυμοειδὲς ἀπεργασάμενος. ἐπιτέον οὖν ὁ Σόμα διδτελείας παρὰ δυσκολίαν, αὐτάρκεις ἑαυτῷ γινόμενος. οἱ γὰρ ὀλίγων δεόμενοι, πολλῶν οὐκ ἀποτυχεύουσι καὶ δεινὸν ὅσδε, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς Ἑσφῆς, σιωπῇ χρῆσασθαι τοῖς παρὰ τυχεύουσι, καὶ μὴ πολλὰ χολουμένους καὶ δυσχελαίνοντας, ἀπετρέψασιν ὄψου ἐμβόησιν ἑαυτοῖς καὶ φίλοις τὴν ὀργήν. Δόρπου δ' οὐκ ἀν' ἄλλως ἀργεῖτερον δὴ ὁ γυροῖτο ἀφίτησιν παρὰ καυτὸν ἢ κατὸν, ἢ ἀνὰ ἐνδειαν, ἢ ψυχρότερον ἀρτόν, οἰκετῶν τυττομένων, καὶ λοιδορουμένης γυναῖκός. Ἀρκεσιλάου ὃ μὲν ἐξ ἐνῶν ἰνῶν ἐστῶντος τοῖς φίλοις, παρετέθη ὁ δειπνὸν ἀρτόν ὃ οὐκ ἦσαν ἀμελησάντων ἀρίασθαι τῶν παύδων. ἐφ' ὧν οὐκ ἀν' ἡμῶν διέστησε τὰς τοῖς κεκαρῶν; ὃ ὃ μείζονος, Οἷν ὅστιν (ἔφη) ὁ συμποτικὸν εἶναι τ' ἄφρον. τὸ ὃ Σωκράτους ἐκ παλαιῆρας παρὰ λαβόντος τ' Εὐθύδημον, ἢ Ζαυθῶπην μετ' ὀργῆς ἐπιτάσσει καὶ λοιδορῆσασα, τέλος ἀμείβεσθαι τὴν βῆπτεζαν. ὃ ὃ Εὐθύδημος ἔλασας ἀπῆει περὶ εἰλυπος γυροῦρος. καὶ ὁ Σωκράτης, Παρὰ τοῖς (εἶπεν) οὐ παρὰ ὄρνιθις εἰς πᾶσα ταυτὸ τὸ ἐποίησεν; ἡμεῖς δ' οὐκ ἠδρακτῆσαμεν. δὲ γὰρ σὺν δυσκολία καὶ γέλωτι καὶ φιλοφροσύνῃ τοῖς φίλοις δεχέσθαι, μὴ τὰς ὀφρὺς συνεχεῖς, Εμὴ δὲ φεῖκτον καὶ ἔμον ἐμβόησιν τοῖς ὑπερέτερον. ἐπιτέον ὃ καὶ σκώδισιν ἀκόλως ὀμιλεῖς ἅπανσι, καὶ μὴ τὰς δὲ μᾶλλον ἢ τὰς δεχέσθαι: κατὰ παρὰ ἐνοῖοι πολλῶν παροῦτων, ἐν ἐξελόμενοι κρημνέειον (ὡς Μάριον ἰσορροῦσι νῆρον) οὐκ αὖ ἐτέρω τῶν εἶναι ἔτω ὃ καὶ παρὰ ληκῶν εἰσισιν, καὶ παρὰ εὐλεγίδας, ἀγαπῶντες ἐκ πασῶν μίας. εἶτα ὅττω σιωπῆσιν τῶν τῶν, ἢ ἀπόλη), βαρέως φέροισι καὶ καλῶσι. ἀφεκτέον ἐν τῶ παρὰ ὀργῶν φαύλως ἔχοντι καὶ τ' ἀσθῆτων καὶ ἀπειριῶν, οἷσι ἐκπαμύτων καὶ σφραγίδων καὶ λίθων πολυτελεῶν. ἐξίτησι γὰρ ἀπολλύμενα μᾶλλον τ' ἀπορείτων καὶ σιωπῆτων. δὲ καὶ ἔ Νέφρωνος ὀκτάγων ἰνα σκηπὴν ὑπερφυῆς καλλῆ καὶ πολυτελεία θεάμα κατὰ σκώδασαντος, Ἠλεγγας (ἔφη ὁ Σενέκας) πένητα σεαυτὸν ἑὰν γὰρ ταύτῃ ἀπολέσης, ἐτέρον οὐ κτήσῃ τοιαύτῃ.

videntur in iram confluisse. nam & doloris particulam sibi sumit, & voluptatis, & insolentiae. habet hoc ab inuidetia, quod aliorum e malis gaudiu percipit: deterior est homicidii affectatione. non enim in hoc elaborat, vt nihil patiatur ipse, sed cupit male sibi esse, dummodo alteru perdat, deniq; concupiscentiae id quod est minime iucundu, in se habet ira. si quide dicenda est appetitio, quado alteri quis vult aigre facere. Hinc adeo fit, vt cum ad intemperantia diffluentium domos accedimus, tibicinam audiamus matutinam, & argillam (vt quidam aiebat) terra vino rigata factam, & diuulsorum fragmenta fertorum, & famulos in foribus ebrios: indicia autem amarulentorum & morosorum hominum possis conspiciere in faciebus seruatorum, stigmatis compedibus:

Semperque solus iracundi in adibus.

Auditur eiulatus cantor:--

dum intus dispensator flagellatur, torquentur ancillae: ita quidem, vt qui isthaec tam tristitia ab animi excandescencia profecta videt, etiam inter voluptates miseratione tangantur. Tamē quibus accidit vt maioru odio vero aliquoties ab ira vincantur, ii nimiam vehementiam simul & persuasionem de fide eorum quibus cum degunt nimiam debent deponere. non est enim alia causa, quae vehementius animu inflamet, quam cu pro probo aliquis habitus, prauus esse deprehenditur, aut cum eo iurgiu vel discordia incidit, qui amare videbatur. Meum quide nosti ingenium, quantis momentis scilicet id impellatur ad cōplectendos beneuolentia homines, iisq; adhibendam fidem. ac mihi id vsu venit, quod descendenti- bus per inane. quato magis innitor alicui, eu amando, tanto magis fallor, & deceptu me esse indignor. Et nimiam quidem ad amandu propensionē abiicere, iam nunc mihi non est amplius integrū. Nimiam credulitati fortasse hoc iniiciam frenum, quo sibi Plato cauit. qui neq; Heliconem mathematicu abs se laudatu dicebat, vt natura mutabile animal: & meruere se ne qui in ciuitate essent bene educati, vt pote homines & semen hominum, alicubi naturae imbecillitatem demonstrarent. Sophocles autem nimis videtur nobis insultare, nosque premere, haec dicens:

Mortalium res per scrutans, intelliges

Plerasque turpes.--

Et tamen morosum hoc atq; conquerēdi de omnib. nimio studio editu iudiciu. facit vt leuius irascamur. Subita. n. & improuisa facile de statu rationis deiciunt. Oportet autem, vt Panætius alicubi docuit, Anaxagora imitari. vtq; is narrata filii morte respōdit, sciebam me genuisse mortalem: ita irritantibus identidem nos delictis hoc accinere, Sciebam me cum emerem seruum, non emisse sapientem: Sciebam me parasse amicu, cuius animus motibus esset obnoxius: Sciebam mulierē mihi esse, cum acciperē mulierē. Quod si quis Platonicum istud, Numna & ego talis sum, subinde in susurrans intro rationem auertat, ac alioru reprehensionibus de cauendo peccato cautionem sibi inserat: nae is non magno vitiorum in aliis odio indulserit, seipsum venia plurima indigere sentiens. Nunc quiuis nostru iratus & puniens Aristidis & Catonis voces ingerit, Noli furari, mentiri, socors esse: &, quod est omniu turpissimu, iratos irati ipsi obiurgamus, & quae per ira sunt peccata, in ea per iram vindicamus. nō sicut medici, qui

Amarum amaro bilem pharmaco eluunt:

sed perturbatione animi augentes ac vehementiore reddentes. Ac quando in has peruentu a me est sententias, simul etiā de curiositate aliquid deminuere conabor.

A *υς ο θυμός εστι. και γδ λυπης εμπεπλησαι και ηδονης και υβρεως και φθονου μηδ έχει τιω επιχαρεια καιαν φονου δε και χειρων εστιν. αγωνιζεται γαρ ουχι μη παθειν αυτος, αλλά παθειν και καως επιτελειας ετερον. επιθυμιας δε αυτο ε ατερπεστατον εμπεφυκει, ει γε δη του λυπειν ετερον ορεξις εστι. διο τω μηδ ασωτων ταις οικιας παροσιοντες, αυλητειδος ακυρομου εωθνης, και πηλον οστις ειπεν οίνου, και παραχρηματα τεφανων, και κραπα λαντας ορα μηδ επι θυρας ακυρολους. τα δε τω πικραν εκκαλυμματα και διαχελων, εν τοις παροσωτοις τω οικετω οφει, και τοις ετημασι και ταις πεδασι. αει δε ασιδων μοιως εν ετασις οργιλου ανδρος, και κακωτος εμπεπληκε μασηρουμικων ενδον οικονομην, και ερεβλουμικων θεραπεινιδων, ωστε του θυμου ταις λυπαις εν ταις επιθυμιας και ταις ηδοναις οικετειρειν οραντας. ου μινω αλλά οσοις γε συμβαινει δια μισοπονηεια αληθως αλισκεαται πολλακις εντο οργης, το αναν αφαιρετειον αυτης και το ακρατον αιμα τη σφοδρα πιει παρ τω στωοντων, αυτη γαρ αυζει μαλιστα τω απαν τον θυμον, οταν η χησιος ενωληθηται αιαφαιη μαθηρος, η φιλειν δδξας, εν διαφορα πινι η μεμψιχηται. ε δε εμονητος, οιαδα δηπουθεν ηλικιας ροπαας φερεται παρ εδνοιαι αι θεσπων και πειν. ωσπερ οτω οι κατα κενου βαινοντες, επου μαλλον εφειδω τα φιλην ενμαυτον, αιμρανω μαλλον, και σφαλλομικος αιαιμμη, και τε μη φιλειν απαρυσαι το εμπαιτες αγρη και παρθυμον ενκ αυ επιδιωθητω. τα δε πιτευειν σφοδρα. χησιμικω αι ισως χαλινω, τη πλατωνος διαβεια. η γαρ Ελικανα τον μαθηματικον ουτως επαμην φησιν, ωσ φυσει διμεταβολον ζων, και τους τε θραμμικους εν τη πολει καλω, δεδεναι μη ανθρωποι η παρματα αι θεσπων οντες, εκφηνωσι που της φυσικω πτω αδενειαν. ο δε Σοφοκλης λεγων οπι τα πλειστα φωναν αγρα φωρασει βροτων, αγρη οικει ημιν επεμβαίνει και κελουειν. ου μινω αλλά ε δυσχερον τουτο της κρισεως και φιλαππον, διχλωτερου ποιει ταις οργαις. ενκατικον γαρ εστι το αφνω και το απωρεσδοκητον. δει δε, ωσ που και Παναηπος εφη, χησσαι τα Α ναζαγροα, και καθαρ εκηνος επι τη τελωτη τε παιδος ειπεν, Ηδεν οπι θνητον εληνησα, τουτο τοις παροξυμοισιν εκασον επιφωνειν αιμαρτημασιν, Ηδεν οπι σφον ενκ ενωριαμικω δδωλον, Ηδεν οπι απαση τον φιλον ενκ εκτησαμικω, Ηδεν ολι τιω γυναικα. γυναικα ειχον. αιη και κεινο πικ επιφτερομικος αει το τε πλατωνος, Η που αρ εγω σοιοστος εζωθεν εισω τον λογισμον ανασρεφη, και παρεμβαλλη ταις μεμψιοι τιω διαβειαι, ου πολλη χησεται μισοπονηεια παρ ετερου, πολλης οραν εαυτον συγνωμης δεομικον. νινω δε εκασος ημων οργιζομικος και κελαζων, Α ειπειδου φωνας επιφειρει και Κατωνος, μη κλεπτε μη φιδου. δια πια θυμεις, και (ο δη πικρων αιχισον εστιν) οργιζομικοις επιμικω μετ οργης, και τα δια θυμον ημαρτημικα, θυμω κελαζομικω, ουχ ωσ παρ οι ιαεσι πικρω πικραι κελουσοι φαρμακα χολικω, δηα μαλλον επιτεινοντες η παρ εκταρεσποντες. οταν οτω εν τουτοις ημωμη τοις επιλογισμοις, αιμα η πικρωμη και τε πολυπαρμικος αφαιρεν.*

9/ ὁ γὰρ δεκαβουῦ ἀποδύει καὶ φορᾶν, καὶ πᾶσαν ἔλκει εἰς
 11 μέσον ἀσπιδίου οἰκέτου, καὶ πορεύει φίλου, καὶ διατεταγμένω
 14 ὑπὸ, καὶ ψιθυρισμὸν γυναικός, ὄργας φέρει πολλὰς καὶ σω-
 17 εχεῖς, καὶ καθημερινὰς, ὧν διακρίσις ἔσπου καὶ χαλεπό-
 19 τής τὸ κεφάλαιόν ἐστίν. Ὁ μὲν οὖν θεός (ὡς Εὐριπίδης φη-
 σί) τῆν ἀγῶν ἀπέταται, τὰ μικρὰ δὲ εἰς τύχην ἀφείδεται. ἐγὼ
 δὲ τῆν τύχην μὲν ὁσπέν οἶμα δεινὸν ἐπιτρέπειν, ὁσπὲν παρῶν
 τὸν νοῦν ἔχοντα, πιστεύειν δὲ καὶ χρῆσθαι τὰ μὲν γυναικί, τὰ
 δὲ οἰκέταις, τὰ δὲ φίλοις, οἷς ἀρχοῖσιν ἀρχόντων ἐπιτροπῆς
 πλὴ καὶ λογισαῖς καὶ διοικηταῖς, αὐτὸν ἐπι τῆν κλειωτάτων
 ὄντα τὰ λογισμῶ καὶ μεγίστων. ὡς γὰρ τὰ λεπτὰ γράμ-
 ματα τῶν ὀφίων, οὕτω τὰ μικρὰ ποσάματα μᾶλλον ἐπι-
 τείνοντα, νύττει καὶ παρῶν τῶν ὀργῶν, ἔτος πονηρῶν ἐπι τὰ
 μείζονα λαμβάνουσιν. ἐπι πᾶσι βίβω τὸ μὲν τῶν Ἐμ-
 πεδοκλέους, μέγα καὶ θεῖον ἠγούμην, ὁ νηστεύσας καὶ κτή-
 τος ἐπὶ πηνοῦ δὲ κακείνας, ὡς ὁσπὲν ἀχαλίστοις ὁσπὲν ἀφιλο-
 σόφους ἐν δὲ χάρις ὁμολογίας, ἐπὶ αὐτὸν ἀφροδισίων ἀγῶν
 καὶ οἴνου, ὑμῶν τας ἐγκρατεῖα τῶν θεῶν, ἢ ψευδολογίας πάλιν
 ἀπέχεσθαι χρόνον ὠρισμένον, αὐτοῖς πορσεύοντα πῶς ἀ-
 ληθεύσονται ἐν γε παιδιᾷ καὶ μετὰ σπουδῆς ἀπάσης. εἶτα
 ταῦτα τῶν ἐμμοῦδου παρέβαλλον ψυχῶν, ὡς οὐχ ἦτον θεο-
 φιλή καὶ ἱερέας ἡμέρας πορσεύον ἀοργήτους ὀλίγας, οἷς ἀ-
 μεθύτους καὶ αἰνοῦς διαγαγεῖν, ὡς πορ νηφάλια καὶ με-
 λισπονδα ἴσους. εἶτα μῦθα καὶ δύο πειράμυθος ἐμμο-
 του κατὰ μικρὸν, οὕτω τὰ χρόνα πορσεύοντα εἰς ὁσπὲν
 ἀδεντῆς ἀεζικακίας. ἐγκρατεῖας πορσεύον, καὶ διαφυ-
 λάτῃ μετ' ἀφημίας ἰλεω καὶ ἀμύνητον ἐμμοῦτον, ἀγῶν
 τας καὶ λόγων πονηρῶν, καὶ πορσεύων ἀτόπων, καὶ πάτους ἐφ'
 ἠδονῆ μικρὰ καὶ ἀχαλίστω παρῶν τε μεγάλας καὶ μετα-
 μέλαιαν ἀγῶν ἰλεω φέροντος. ὅθεν (οἶμα) καὶ θεοῦ πη συλ-
 λαμβάνοντος, ἐσαφίωζεν ἢ πείρα τῶν κρίσιν ἐκείνῳ, ὅτι
 7 ὁ ἰλεω τὸ πη καὶ πορσεύον καὶ φίλον διασπον, ὁσπὲν τῆν σω-
 7 ὄντων ἀμύνης ἐστίν οὕτω καὶ φίλον καὶ ἀλυτον, ὡς αὐτοῖς βίβω ε-
 2 χροῖσιν.

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ

Πρὸς Διθυμίας.

ΛΟΥΤΑΡΧΟΣ Πακκίω δὲ πορσεύ-
 τειν. Ὁ θεός σου τῶν ἐπιτροπῶν ἐκομισά-
 μην, ἐν ἢ παρεκάλεις πορσεύοντα Διθυμίας σοι
 ἡ γράφῃναι, καὶ πορσεύοντα ἐν Τιμῶν δεο-
 μῶν ὅτι μελετήσας ἐξηγήσεως. ἄλλα
 δὲ πῶς τὸν ἐπαύρου ἡμῶν ἔρωτα κα-
 τελαμβάνειν αἴτια τῶν πλείων Διθύς εἰς Ρώμην, πα-
 ρῶν Φενδάνῃ τῶν κρατίστου γράμματα δεδεδυμένον, οἷος ἐκεί-
 νος ἐπιπαχύνοντα. μήτε δὲ χρόνον ἔχων, ὡς πορσεύ-
 μῳ, γράφῃναι πορσεύοντα οἷς ἐβούλου, μήτε ὑπομῶν κενῶς
 πορσεύοντα τὸν ἀνδρα χροῖσιν ὁφείδῃ σοι παρ' ἡμῶν ἀφι-
 γμένον, ἀνελεξάμην πορσεύοντα Διθυμίας, ἐκ τῆν ὑπομνημά-
 των ὧν ἐμμοῦτῶν πεποιημῶς ἐτύγχανον, ἠγούμην τε σὲ τὸν λόγον τῶν ἐκ ἀχροάσιως ἐνεκα θηρωμῶν καλλιγραφίαν,

A Accurate confectari & scrutari inquirendo omnia,
 atq; in medium protrahere omnia serui negocia, o-
 mnes amici actiones, omnia filij studia, omnes vxor-
 ris susurros: ea vero res iras gignit multas atq; conti-
 nuas & quotidianas, quarū summa eo redit, vt mo-
 rosi intractabilesq; reddamur. Euripidis est, deū res
 magnas curare, exiguas, fortunæ dimissas sinere. E-
 go hominē cordatum non censeo quicquā fortunæ
 mandare aut negligere debere: sed tamen quædam
 operæ vxoris, alia amicorū, nonnulla seruorum cō-
 mittere. ita vt his vtens procuratoribus, ratiocinato-
 ribus, atque dispensatoribus, ipse principis instar ra-
 tionis vsu maxima & præcipua quæq; conficiat. Sic-
 ut enim exiles litteræ visum, ita leuiusculæ res ani-
 mum magis intendentes offendūt atq; turbant, ma-
 lamq; consuetudinem ingenerant etiam de maiori-
 bus procliuius irascendi. Præter hæc omnia, ma-
 gnum & diuinum mihi illud Empedoclis visum est,
 --Esse velis abstemius improbitatis.

B Sicut enim exiles litteræ visum, ita leuiusculæ res ani-
 mum magis intendentes offendūt atq; turbant, ma-
 lamq; consuetudinem ingenerant etiam de maiori-
 bus procliuius irascendi. Præter hæc omnia, ma-
 gnum & diuinum mihi illud Empedoclis visum est,
 --Esse velis abstemius improbitatis.

C quin & ista pacta siue vota, vt non inelegantia, neq;
 aliena à philosopho probaui, cum per annum polli-
 cebatur se velle Venerea & vino abstinere, deūq;
 continentia sua venerari. itemq; per certum tempus
 mēdacio vacare, vt animaduertere possent, quomo-
 do & in iocis, & in seriis omnib. veritatē tenerēt. His
 ego animis meam comparans, pietate illis nihilo in-
 feriores, sacros quosdā initio dies, quibus ira vaca-
 rē, paucos institui, tanquā vini & ebrietatis vacuas,
 ac si Nephalia (id est sobria) sacra, & libationes mel-
 lis agerem. deinde mēsem, mox duos eandem tenui
 rationem. atq; hoc pacto me ipsum expertus, succes-
 su temporis magnos feci ad patientiam progressus,
 temperanter me ipsum attendens atque custodiens
 cum boni ominis comprecationibus, immunē iræ,
 & purum omnis prauī sermonis, absurdæq; actionis,
 ac perturbationis, quæ propter voluptatē exiguam
 atq; ingratham turbas magnas, turpissimamq; adfer-
 ret pœnitentiam. Atque hinc, nisi fallor, deo etiam
 non nihil adiuuante, comprobauit experientia iudi-
 cium hoc: Placidos, mansuetos, atq; humanos mo-
 res, nemini eorum quibus cum viuitur ita gratos, it-
 cundosq; esse, vt ei ipsi, qui iis est præditus.

D non nihil adiuuante, comprobauit experientia iudi-
 cium hoc: Placidos, mansuetos, atq; humanos mo-
 res, nemini eorum quibus cum viuitur ita gratos, it-
 cundosq; esse, vt ei ipsi, qui iis est præditus.

PLVTARCHI DE TRAN-
quillitate animi, libellus.

E PLVTARCHVS Paccio S. Sero
 tuas accepi litteras, in quibus
 me hortabaris, vt aliquid de ani-
 mi tranquillitate tibi scriberem,
 & de his quæ in Timæo scripta
 accuratiorem desiderant inter-
 pretationem. Sub idem tempus
 Eroti sodali nostro incidit Romam nauigandi ne-
 cessitas, accepta à Fundano optimo viro epistola,
 more suo festinare iubente. Ita cum neque tempus
 haberem iis quæ institueram vacandi, neque pati
 vellem istum plane vacuis manibus ad te abs me ve-
 nire: ex commentariis, quos mihi fecerā, isthæc de
 animi tranquillitate collegi. cum & te existimarem
 non auditionis elegantem venantis orationē gratia,
 atq; ipse h
 Hinc ad
 nō vol
 uatando